

Vlaanderen

is economie, wetenschap
& innovatie

Plan van aanpak voor de in 2025 geplande evaluatie van de Vlaamse AI Academie (VAIA)

Evaluatiecel

2 april 2025

DEPARTEMENT
WERK, ECONOMIE
WETENSCHAP, INNOVATIE &
SOCIALE ECONOMIE

departementwewis.be

INHOUD

Inhoud.....	2
1 Beleidscontext.....	4
1.1 Regeerakkoord.....	4
1.2 Beleidsnota.....	5
1.2.1 (Voormalige) Beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie	5
1.2.2 (Voormalige) Beleidsdomein Werk en Sociale Economie	6
1.2.3 Beleidsdomein Onderwijs en Vorming	6
1.3 Beleids- en begrotingstoelichting (BBT).....	7
1.4 Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie.....	8
2 De Vlaamse AI Academie (VAIA)	11
2.1 Subsidie voor de oprichting van VAIA in 2020.....	11
2.1.1 Twee initiatieven: AI-doctoraatsschool en AI-PV-aanbod	12
2.1.2 Aansturing.....	13
2.1.3 Budget.....	13
2.2 Subsidie voor de werking van VAIA voor werkjaar 2021-2022.....	15
2.3 Wijziging in 2022 van het besluit van de Vlaamse Regering van 2021.....	16
2.4 Subsidie voor de werking van VAIA voor werkjaar 2023.....	16
2.5 Subsidie voor de werking van VAIA voor werkjaar 2024.....	18
2.6 Subsidie voor de werking van VAIA voor werkjaar 2025.....	20
3 Aanleiding voor de evaluatie van VAIA	23
4 Doelstellingen van de evaluatie en beoogde resultaten	24
4.1 Uitgangspunten voor evaluaties vanaf 2020.....	24
4.2 Scope, evaluatiedimensies en beoogde resultaten	25
4.2.1 Scope van de evaluatie	25
4.2.2 Evaluatiedimensies	25
4.2.3 Beoogde resultaten van de evaluatie.....	26
5 Evaluatieluiken.....	28
5.1 Ex-postevaluatie	28
5.1.1 Rol, positie en meerwaarde	28
5.1.2 Werking, governance en aansturing.....	28
5.1.3 Resultaten, prestaties en impact.....	29
5.2 Ex-ante-evaluatie.....	29
5.3 Conclusies en aanbevelingen.....	30
6 Onderdelen en aanpak van de evaluatie.....	31

6.1	Methodologieën	31
6.2	Evaluatieproces/-procedure	31
6.2.1	Bronnen	31
6.2.2	Evaluator	31
6.2.3	Begeleiding van de evaluatie/evaluatieproces	32
6.2.4	Nazorg	32
6.2.5	Planning	32
7	Informereren van en communiceren met het evaluatievoorwerp	34
8	Uitvoering en procedureel verloop van de evaluatie	35
8.1	Beschikbare documenten	35
9	Gebruik en verspreiding van de evaluatie-resultaten	36
A.	Leidraad/Richtlijnen voor het opstellen van de zelfevaluatie in het kader van de evaluatie van 2025 van VAIA	37
A.1	Inleiding	37
A.2	Scope van de in 2025 geplande evaluatie	37
A.3	Context voor het opstellen van de zelfevaluatie	37
A.4	Richtlijn/Leidraad voor het opstellen van de zelfevaluatie	38
A.4.1	Inhoud van de ex-postzelfevaluatie (2020-2024/2025)	39
A.4.2	Inhoud van de ex-antezelfevaluatie (2026-2030)	41

1 BELEIDSCONTEXT

Op 19 juli 2020 keurde de Vlaamse Regering de oprichting van de **Vlaamse AI Academie (hierna: VAIA)** goed in uitvoering van een van de acties onder de pijler “flankerend beleid gericht op bewustmaking, opleiding en ethische omkadering” van het Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie (AI) (zie sectie 1.4). Het doel van VAIA is om het gebruik van AI in Vlaamse bedrijven te versnellen door een breed en relevant aanbod van AI-opleidingen toegankelijk te maken voor professionals in Vlaanderen (zie hoofdstuk 2). Hiertoe helpt VAIA organisaties die opleidingen aanbieden om hun aanbod op de AI-behoefte af te stemmen, door deze organisaties inzicht te geven in de opleidingsnoden van verschillende beroepssectoren en door hen te verbinden met AI-expertise uit de academische wereld, hogescholen en het bedrijfsleven.

In wat volgt, worden de relevante initiatieven en/of acties uit de Vlaamse beleidsdocumenten toegelicht (d.i. regeerakkoord, beleidsnota's en beleids- en begrotingstoelichtingen) die rechtstreeks gelinkt zijn aan het Vlaamse beleid betreffende artificiële intelligentie (AI), levenslang leren en het verwerven van digitale competenties en dus van belang zijn voor (de werking van) VAIA. Het (vorige en huidige) Vlaams Beleidsplan AI komt (komen) aan bod in sectie 1.4.

1.1 Regeerakkoord

Het **regeerakkoord 2019-2024**¹ van de vorige Vlaamse Regering legt de beleidsintenties voor de legislatuur 2019-2024 vast. Voor de periode 2019-2024 werden innovatie en digitale transformatie door de Vlaamse Regering als speerpunt naar voren geschoven. Zo stelt dit regeerakkoord onder meer dat *“Vlaanderen smaakmaker en voortrekker moet worden op het vlak van toepassingen in de nieuwe data-economie en artificiële intelligentie.”* Om dit doel te bereiken, wilde de Vlaamse Regering verder bouwen op een belangrijk initiatief voor een missiegericht innovatiebeleid dat in de vorige legislatuur 2014-2019 in overleg met economische en maatschappelijke actoren werd opgezet, met name het Vlaams Beleidsplan AI.² Via het principe van “levenslang leren” zullen bijkomende inspanningen gedaan worden om de Vlamingen om- en bij te scholen, waarbij aangestipt wordt dat *“digitale vaardigheden voor de volgende jaren cruciaal worden.”*

Het **regeerakkoord 2024-2029**³ van de huidige Vlaamse Regering stelt dat *“in een wereld die snel en drastisch verandert door innovaties zoals AI, datatechnologie en immersieve technologieën, het essentieel is dat niemand achterblijft.”* De Vlaamse Regering benadrukt dat via een kwalitatief aanbod ingezet zal worden op het stimuleren van levenslang leren, aangezien kennis onze enige economische grondstof is. Ook de voortrazende technologische ontwikkelingen vragen voortdurend nieuwe vaardigheden van de Vlaming. Het regeerakkoord 2024-2029 stelt ook dat er werk gemaakt zal worden van de afstemming en stroomlijning van de instrumenten en initiatieven voor opleiding, levenslang leren en competentie-ontwikkeling voor werknemers en ondernemers met het oog op een impactvol opleidingsoffensief voor meer productiviteitsgroei en meer werkbaar werk in het licht van de fusie tussen het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI)

¹ Het regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2019-2024 kan [hier](#) geraadpleegd worden.

² In de verschillende beleidsdocumenten (o.a. het regeerakkoord 2019-2024 en 2024-2029, de beleidsnota en de BBT's) worden de termen “beleidsagenda”, “beleidsprogramma” en “beleidsplan” door elkaar gebruikt. In wat volgt, zal de term “Vlaams Beleidsplan AI” worden gebruikt.

³ Het regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2024-2029 kan [hier](#) geraadpleegd worden.

en het Departement Werk en Sociale Economie (WSE).⁴ Wat het Vlaams Beleidsplan AI betreft, vermeldt het regeerakkoord 2024-2029 dat het initiatief verdergezet zal worden en dat er een tussentijdse evaluatie wordt voorzien waarbij men de impact wil nagaan van het implementatieluik op o.a. de productiviteit en de betrokkenheid van kmo's.

1.2 Beleidsnota

De beleidsnota's bevatten de grote strategische keuzes van de Vlaamse Regering, waarbij de nota de visie van de functioneel bevoegd minister weergeeft en dit uitgaande van het lopende regeerakkoord. De beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie 2019-2024 en de beleidsnota Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie 2024-2029 verwijzen expliciet naar het (vorige en huidige) Vlaams Beleidsplan AI en de invulling ervan (zie sectie 1.2.1). De beleidsnota's van het (voormalige) beleidsdomein Werk en Sociale Economie (zie sectie 1.2.2) en van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming (zie sectie 1.2.3) bevatten (inhoudelijke) raakvlakken wat betreft levenslang leren en het verwerven van (digitale) competenties.

1.2.1 (Voormalige) Beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie⁵

In lijn met het regeerakkoord 2019-2024 wordt het Vlaams Beleidsplan AI vermeld als een voorbeeld van een belangrijk initiatief voor een missiegericht innovatiebeleid dat in overleg met economische en maatschappelijke actoren wordt opgezet. Concreet werd in de **beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie 2019-2024**⁶ een Vlaamse agenda vooropgesteld *“voor digitaal ondernemen en innoveren om toponderzoekers en de digitale economie te helpen om internationaal een voorsprong uit te bouwen, waarbij men onder meer beoogt om AI sneller en verantwoord te implementeren in het bedrijfsleven en de brede maatschappij.”*

Onder de doelstelling “Succesvol ondernemen in een digitale samenleving” van de rubriek “Transversale strategische doelstellingen” van hogergenoemde beleidsnota werd o.a. vermeld dat *“we met het economisch en innovatiebeleid een centrale verantwoordelijkheid opnemen in het geïntegreerd plan voor de doorgedreven digitalisering in Vlaanderen en de valorisatie van artificiële intelligentie.”* Verder vermeldde deze beleidsnota dat men via het Vlaams Beleidsplan AI *“invulling geeft aan onze ambitie om in dit strategisch domein via onderzoek, praktische toepassingen bij bedrijven en flankerende maatregelen, Vlaanderen op de wereldkaart te zetten.”* Specifiek wat het aanbieden van AI-opleidingen betrof, stipte de beleidsnota aan dat er gezorgd zal worden voor een laagdrempelig aanbod rond AI in het kader van levenslang leren en het verwerven van digitale competenties, waarbij o.a. samengewerkt zal worden met het (voormalige) Departement WSE.

Onder de overkoepelende strategische doelstellingen van de **beleidsnota Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie 2024-2029**⁷ wordt vermeld dat er o.a. ingezet zal worden op een digitaliseringbeleid en een beleid inzake levenslang leren. Concreet formuleert de huidige Vlaamse Regering de ambitie om de digitale transitie te versnellen, o.a. door de inzet van AI die een steeds grotere impact heeft op de economie en de samenleving en wordt gesteld dat *“we de razendsnel*

⁴ Op 1 januari 2025 fuseerden het Departement Werk en Sociale Economie (WSE) en het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) tot het nieuwe Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie (WEWIS).

⁵ De Vlaamse Regering besliste in 2023 om de beleidsdomeinen “Economie, Wetenschap en Innovatie”, “Werk en Sociale Economie” en “Landbouw en Visserij” samen te brengen tot één sociaal-economisch beleidsdomein. Het nieuwe beleidsdomein ging van start op 1 januari 2024 en kreeg de naam “Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie” of afgekort WEWILS.

⁶ De beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie 2019-2024 kan [hier](#) geraadpleegd worden.

⁷ De beleidsnota Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie 2024-2029 kan [hier](#) geraadpleegd worden.

voortdenderende AI-trein zeker niet mogen missen.” Specifiek wat het Vlaamse Beleidsplan AI betreft, wordt in lijn met het regeerakkoord 2024-2029 gesteld dat dit plan verdergezet en tussentijds geëvalueerd zal worden. Om de productiviteit en de concurrentiekracht van de Vlaamse economie en industrie duurzaam te versterken, zullen hervormingen doorgevoerd worden en zal geïnvesteerd worden in onderzoek, ontwikkeling en innovatie (O&O&I), onderwijs, menselijk kapitaal, digitale vaardigheden, levenslang leren en infrastructuur. Binnen het beleidsveld Economie worden onder de inhoudelijk structuurelementen “Ondernemerschap stimuleren” en “Groeiondersteuning voor kmo’s en groei bedrijven” het belang van levenslang leren om de vaardigheden van de Vlaming en de productiviteit en concurrentiepositie van de ondernemingen in het Vlaamse Gewest voortdurend te verbeteren, vernoemd.

1.2.2 (Voormalige) Beleidsdomein Werk en Sociale Economie

De **beleidsnota Werk en Sociale Economie 2019-2024**⁸ stelde dat grote transitie zoals digitalisering structurele veranderingen en uitdagingen op de arbeidsmarkt teweeg zullen brengen. Zo wordt verwacht dat *“digitalisering en nieuwe technologieën zoals AI in elke job een realiteit zullen worden.”* Het is daarom belangrijk dat werkgevers en werknemers hun competenties en vaardigheden op peil houden en verder ontwikkelen met het oog op de competitiviteit van de ondernemingen en de duurzame inzetbaarheid van werknemers op lange termijn. In het kader van levenslang leren wordt de ambitie geformuleerd om de lat hoger te leggen om een toegankelijk, toekomstgericht en kwaliteitsvol opleidingsaanbod aan te bieden waarvan meer mensen gebruik maken om hun loopbaan te versterken. Specifiek wat het verwerven van digitale competenties betrof, vermeldde deze beleidsnota dat ondernemingen en hun werknemers voorbereid zullen worden op de implementatie van AI en cybersecurity met steun van het Europees Sociaal Fonds (ESF).

De **beleidsnota Werk 2024-2029**⁹ stelt dat de Vlaamse Regering wil inzetten op levenslang leren om *“de productiviteit van onze economie, de wendbaarheid van onze arbeidsmarkt en de loopbanen van werknemers te versterken.”* Levenslang leren is een motor voor de Vlaamse productiviteit en voor de concurrentiekracht van de Vlaamse economie. Naar analogie met het regeerakkoord 2024-2029 wordt benadrukt dat ingezet zal worden op een kwalitatief opleidingsaanbod om de leercultuur in Vlaanderen te versterken en te stimuleren. Specifiek wat het inhoudelijk structuurelement “Duurzame arbeidsmarkt” betreft, wordt aangegeven dat ingezet zal worden op *“het koppelen van het innovatiebeleid en het beleid gericht op menselijk kapitaal en opleiding om zo de impact te verhogen en doorslaggevend te kunnen zijn in de concurrentie met de ons omringende landen”* die hiervoor grote budgetten kunnen mobiliseren. Verder wordt geëxpliciteerd dat deze koppeling onder meer structureel zal worden gemaakt voor het beleid gericht op AI via het Vlaams Beleidsplan AI.

1.2.3 Beleidsdomein Onderwijs en Vorming

In de **beleidsnota Onderwijs 2019-2024**¹⁰ stond het begrip levenslang leren centraal en werd de ambitie uitgesproken om het beleid op het vlak van levenslang leren te versterken om te evolueren naar een echt lerende samenleving, o.a. ook door een betere afstemming met en versterking van de reeds bestaande initiatieven binnen het beleidsvelden “Werk” en “Competenties”. De beleidsnota erkende de nood voor digitale competenties, want *“door de snelle technologische veranderingen verouderen kwalificaties en verworven competenties sneller dan ooit.”* Er is met andere woorden

⁸ De beleidsnota Werk en Sociale Economie 2019-2024 kan [hier](#) geraadpleegd worden.

⁹ De beleidsnota Werk 2024-2029 kan [hier](#) geraadpleegd worden.

¹⁰ De beleidsnota Onderwijs 2019-2024 kan [hier](#) geraadpleegd worden.

nood aan een cultuur van levenslang leren en aan een loopbaanlange focus op om-, bij- en herscholing. Om levenslang leren te combineren met werk en gezin, wordt er gepleit voor een flexibel aanbod met een dichte geografische inplanting van lesplaatsen en een aanbod dat rekening houdt met de loopbaanbehoeften en ontwikkelingsperspectieven van lerenden.

De **beleidsnota Onderwijs en Vorming 2024-2029**¹¹ stelt vervolgens dat er ingezet zal worden op een verhoging van de deelname aan levenslang leren om de mismatch tussen de gevraagde en beschikbare kwalificaties, competenties en arbeidsmarktbehoeften te verkleinen.

1.3 Beleids- en begrotingstoelichting (BBT)

Naast de beleidsnota's Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie 2019-2024 en Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie 2024-2029 vormen de beleids- en begrotingstoelichtingen (BBT) sinds 2020 mee het algemeen kader voor het beleid inzake economie, wetenschap en innovatie. In deze jaarlijkse BBT's worden de beleids- en begrotingsprioriteiten voor het volgende jaar toegelicht.¹² In wat volgt, wordt enkel ingegaan op de passages die specifiek gelinkt zijn aan het flankerend beleid(sluik) van het Vlaams Beleidsplan AI in het algemeen en VAIA in het bijzonder.

In de BBT voor het begrotingsjaar 2020 werd VAIA niet expliciet vermeld, maar wordt – naast de budgettaire aspecten – wel verwezen naar het Vlaams Beleidsplan AI (zie sectie 1.4). Concreet stelde deze BBT dat dit beleidsplan uit drie delen bestaat: (1) versterken top AI-onderzoek in Vlaanderen; (2) implementatie in het Vlaamse bedrijfsleven; en (3) flankerend beleid gericht op bewustmaking, opleiding en ethische omkadering.

In de BBT voor het begrotingsjaar 2021 werd ingegaan op de uitvoering van het Vlaams Beleidsplan AI met als doel *“maximaal rugwind te bieden aan Vlaamse onderzoekers, bedrijven en burgers in dit cruciale innovatieve domein”*. De drie luiken van het plan – gericht op (1) top-strategisch basisonderzoek, (2) het begeleiden van bedrijven en (3) flankerende maatregelen – komen in 2021 op kruissnelheid. Concreet omvatten de flankerende maatregelen *“initiatieven die de eerste twee luiken ondersteunen, zoals het voorzien van opleidingen via de Vlaamse AI Academie, het Kenniscentrum Data en Maatschappij dat werkt rond data, AI en ethiek, en initiatieven rond wetenschapscommunicatie.”*¹³

De tekst uit de BBT voor het begrotingsjaar 2022 sloot nauw aan bij de bepalingen uit de BBT voor het begrotingsjaar 2021 zoals hierboven vermeld. Deze BBT stipte verder nog aan dat alle onderdelen van het Vlaams Beleidsplan AI – die in 2021 op kruissnelheid zijn gekomen – worden doorgetrokken naar 2022 en dat er voor het beleidsplan indicatoren uitgewerkt zullen worden, zodat de impact ervan op geregelde tijdstippen beoordeeld kan worden.

In de BBT voor het begrotingsjaar 2023 werd aangegeven dat een jaarlijkse AI-barometer¹⁴ de Vlaamse overheid in staat moet stellen om de voortgang inzake de implementatie van AI te meten bij de Vlaamse bedrijven. Bovendien werd vermeld dat meer ingezet zal worden op éénduidige

¹¹ De beleidsnota Onderwijs en Vorming 2024-2029 kan [hier](#) geraadpleegd worden.

¹² Behalve de BBT's die de beleids- en begrotingsprioriteiten voor een bepaald begrotingsjaar toelichten, zijn er ook BBT's die een stand van zaken geven over de uitvoering van de begroting en BBT's die toelichting geven bij begrotingsaanpassingen. De BBT's van het eerste type en voor begrotingsjaren 2020-2024 zijn beschikbaar via volgende linken: [BBT 2020](#), [BBT 2021](#), [BBT 2022](#), [BBT 2023](#), [BBT 2024](#) en [BBT 2025](#).

¹³ Meer informatie over het Kenniscentrum Data & Maatschappij (KDM) is [hier](#) beschikbaar.

¹⁴ Deze AI-barometer schetst een wetenschappelijk onderbouwd beeld van de mate waarin Vlaamse bedrijven datagedreven toepassingen in hun werking en aanbod integreren. De AI-barometer wordt sinds 2024 elke twee jaar uitgebracht; de laatste editie van 2023 kan [hier](#) geraadpleegd worden.

communicatie via de opmaak van gezamenlijk communicatiemateriaal en een PR-plan. Verder vermeldde deze BBT dat (de evaluatiecel van) het (voormalige) Departement EWI in 2023 een evaluatie van het AI-onderzoeksprogramma zal (laten) uitvoeren waarbij de relatie tot de andere initiatieven binnen het Vlaams Beleidsplan AI ook meegenomen zal worden. Er worden in de BBT voor het begrotingsjaar 2023 geen nieuwe elementen aangebracht die specifiek betrekking hebben op VAIA.

In het BBT voor het begrotingsjaar 2024 werd vermeld dat de evaluatie van het Vlaams Beleidsplan AI in 2023 werd afgerond. Het onderzoeksprogramma en de relatie tot de andere luiken werden tijdens deze evaluatie onder de loep genomen. Op basis van de evaluatie werd het beleidsplan geoptimaliseerd waarbij een opstap van 1,25 miljoen euro voorzien is voor de versterking van het AI-onderzoek. Verder zal er versterkt ingezet worden op de excellentie en op het samenspel van het onderzoeks- en implementatieluik en zal werk gemaakt worden van een bredere digitaliseringsagenda voor kmo's. Er werden in de BBT voor het begrotingsjaar 2024 geen nieuwe elementen aangebracht die specifiek betrekking hebben op VAIA.

In het BBT voor het begrotingsjaar 2025 wordt geen inhoudelijke duiding gegeven, maar wordt hiervoor verwezen naar de beleidsnota 2024-2029 (zie sectie 1.2.1). Er worden in de BBT voor het begrotingsjaar 2025 geen nieuwe elementen aangebracht die specifiek betrekking hebben op VAIA.

1.4 Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie

Met het Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie (AI) 2019-2023¹⁵ – dat op 22 maart 2019 werd goedgekeurd – beoogde de Vlaamse Regering om een bijkomende impuls te geven aan de digitalisering van het Vlaamse bedrijfsleven in het algemeen en aan de adoptie van AI in het bijzonder (VR 2019 2203 DOC.0318). Het beleidsplan vertrok van een geïntegreerde benadering van de gehele kennisketen van onderzoek tot absorptie in het industrieel en maatschappelijk weefsel. Concreet wordt voor dit grootschalig en langdurig programma rond AI – gericht op onderzoek, implementatie, ethiek, communicatie en opleiding – voorzien in een jaarlijkse investering van 32 miljoen euro.

Het Vlaams Beleidsplan AI 2019-2023 is opgebouwd uit drie complementaire luiken:

1. **Onderzoeksluik:** Strategisch basisonderzoek in AI versterken (12 miljoen euro/jaar)
Vraaggedreven onderzoek en ontwikkeling van generieke AI-methodologieën die kunnen worden gebruikt voor toepassingen in de zorg, de industrie en de overheid.
2. **Implementatieluik:** Implementatie van AI in alle sectoren stimuleren (15 miljoen euro/jaar)
Ondernemingen sensibiliseren, informeren en adviseren over de mogelijkheden van AI, bedrijven begeleiden en ondersteunen bij hun AI-toepassingen en bedrijven ondersteunen die AI-technologie ontwikkelen.
3. **Flankerend beleid(sluik):** Bewustmaking, opleiding, ethisch raamwerk voor AI (5 miljoen euro/jaar)
Richtsnoeren en adviezen inzake juridische, ethische en maatschappelijke aspecten van AI en datatoepassingen aanreiken, kennis over AI vergroten en publieke outreach.

Specifiek wat het flankerend beleid(sluik) betrof, verduidelijkte het beleidsplan dat o.a. voorzien is in de oprichting van een “kenniscentrum ethiek” ten dienste van de actoren actief in het

¹⁵ Meer informatie over het Vlaams Beleidsplan AI 2019 is [hier](#) beschikbaar.

quadruple-helix-model¹⁶, met name de overheid, de bedrijfswereld, onderwijs en onderzoek en de burger. Dit centrum heeft als doelstelling om proactief internationale trends op te volgen inzake de ethische omgang met AI-technologie in diverse sectoren van biotechnologie over machinebouw tot de voedingsindustrie en reactief een onderbouwd expertenadvies te formuleren op beleidsvragen en uitdagingen die binnen Vlaanderen opduiken bij het gebruik van AI-technologie.

Als onderdeel van het flankerend beleid(sluik) was eveneens voorzien in het versterken van de kennisbasis voor AI-toepassingen in Vlaanderen. Hiervoor stellen het Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO) en het (voormalige) Departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) in samenwerking met de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling (VDAB), SYNTRA, het beleidsdomein Onderwijs en Vorming, de universiteiten en hogescholen en andere betrokken stakeholders een overzicht op van het huidige aanbod AI-opleidingen in Vlaanderen. Welke gebreken zijn er in het aanbod, zowel qua duurtijd, niveau, als vormingsdoel (theoretisch versus toegepast) en hoe kunnen deze op een efficiënte manier ingevuld worden?

De hoofddoelstellingen zijn:

1. Om bij een brede basis van de bevolking een basiskennis van AI, zijn concepten en mogelijke toepassingen bij te brengen via een breed toegankelijke Massive Open Online Course (MOOC) opleiding die aansluit op de Vlaamse context. De ambitie is om 100.000 Vlamingen minstens een basiskennis AI mee te geven op drie jaar tijd naar analogie met het succesvolle Finse MOOC-programma.
2. Inspelen op de noden van het bedrijfsleven (incl. de zorgsector) met kortlopende, praktijkgerichte opleidingstrajecten ter aanvulling van het bestaande hogescholen- en academische landschap.

Daarnaast worden ook middelen voorzien om initiatieven voor wetenschapscommunicatie rond AI van bestaande actoren te financieren.

Het Vlaams Beleidsplan AI 2019-2023 stelde dat voor het flankerend beleid(sluik) gericht op bewustmaking, opleiding en ethische omkadering een budget van bijna 5 miljoen euro wordt voorzien, waarbij – onder beheer van het voormalige Departement EWI – 1 miljoen euro wordt vastgelegd om stimulansen te geven tot sterkere digitale competentieopbouw bij hogeronderwijsstudenten en doctorandi (in afstemming met het beleidsdomein Onderwijs en Vorming en de hogeronderwijsinstellingen). Merk op dat de VAIA in het initiële beleidsplan van 2019 nog niet bij naam genoemd werd.

Wat de governance betreft, wordt het Vlaams Beleidsplan AI opgevolgd door een overkoepelende AI-stuurgroep die opgezet werd onder leiding van het (voormalige) Departement EWI en VLAIO met vertegenwoordiging van relevante stakeholders uit het bedrijfsleven en het onderzoeksveld. Daarnaast beschikken de meeste initiatieven van het flankerend beleid ook over een eigen stuurgroep waarin de relevante actoren vertegenwoordigd zijn. Verder wordt onder impuls van het (voormalige) Departement EWI en VLAIO ook minstens vier keer per jaar een vergadering van de werkgroep implementatie en flankerend beleid georganiseerd.

In 2023 werd een externe evaluatie uitgevoerd van het Vlaams Beleidsplan AI 2019-2023 waarbij het onderzoeksluik als uitgangspunt genomen werd (aangezien dit luik van de drie luiken reeds het verst gevorderd was), maar waarbij ook de interactie tussen het onderzoeksluik en de twee

¹⁶ Meer informatie over (de actoren actief in) het quadruple-helix-model is beschikbaar in de [Speurgids 2023](#) van het (voormalige) Departement EWI.

andere luiken én het gebruik van een beleidsplan als beleidsinstrument onderzocht werden.¹⁷ De evaluatie toonde onder meer de waardevolle impact van het beleidsplan als geheel aan en concludeerde dat het beleidsplan ook in de volgende jaren een relevant beleidsinstrument blijft voor de positie van Vlaanderen inzake AI. Wat de Vlaamse AI Academie betreft, vermeldt het evaluatierapport specifiek dat VAIA lacunes in het Vlaamse opleidingsaanbod helpt in te vullen, waarmee Vlaanderen een van de weinige Europese landen/regio's is met een aparte instelling voor AI-opleidingen en -vorming.

Op basis van hogergenoemde evaluatie besliste de Vlaamse Regering op 22 maart 2024 om het Vlaams Beleidsplan AI voort te zetten voor een volgende vijfjarencyclus (2024-2028) mits enkele bijstellingen (VR 2024 2203 DOC.0387).¹⁸ De structuur van het initiële beleidsplan bestaande uit drie complementaire pijlers – de versterking van top-strategisch basisonderzoek in Vlaanderen, de implementatie in het Vlaamse bedrijfsleven en het flankerend beleid – blijft behouden. Wat de verdeling van de middelen betreft, werd beslist om een deel van de middelen recurrent te herverdelen ter versterking van het AI-onderzoeksprogramma. Het budget voor het onderzoekluik bedraagt jaarlijks voortaan 14,185 miljoen euro (in vergelijking met 12,185 miljoen euro in 2019).

Binnen het flankerend beleid(sluik) worden de werking en de opdracht van VAIA expliciet benoemd, met name *“het trainen en opleiden van onderzoekers en professionals op het gebied van AI.”* Verder werd beslist om het jaarlijks budget van VAIA met 100.000 euro te verhogen, terwijl het budget dat initieel voorzien was voor het MOOC-programma verdwijnt. Daarnaast wordt ook expliciet aangegeven dat de bestaande samenwerking tussen het onderzoekluik en VAIA voortgezet zal worden. Het programma voor wetenschapscommunicatie en burgerwetenschap over AI – “amai!” genoemd – wordt vermeld als derde initiatief binnen het flankerend beleid(sluik).¹⁹

¹⁷ De managementsamenvatting van de evaluatie van 2023 van het Vlaams Beleidsplan AI is [hier](#) beschikbaar.

¹⁸ Meer informatie over het Vlaams Beleidsplan AI 2024-2028 is [hier](#) beschikbaar.

¹⁹ Meer informatie over amai! is [hier](#) beschikbaar.

2 DE VLAAMSE AI ACADEMIE (VAIA)

VAIA ontstond in 2020 als onderdeel van (het flankerend beleid(slui)k van) het Vlaams Beleidsplan AI (zie sectie 1.4) met als brede opdracht het voorzien van opleidingen inzake artificiële intelligentie. In wat volgt, wordt een beknopte beschrijving gegeven van de evolutie van de werking van VAIA sinds haar oprichting in 2020 tot en met 2025 aan de hand van de (jaarlijkse) nota's aan de Vlaamse Regering omtrent de financiering van VAIA.

Merk op dat de opdracht van VAIA anno 2020 nog niet scherp afgelijnd was (zie sectie 2.1), waardoor VAIA eerst enkele jaren geëxperimenteerd heeft om tot een werkbaar en gedragen aanpak te komen (zie secties 2.2 tot en met 2.5). VAIA werkte in de beginjaren dus vooral verkennend, bouwde expertise op en zocht actief naar een aanpak die het best aansloot bij de noden in Vlaanderen. De evolutie die VAIA doormaakte, vond plaats in nauw overleg met de VAIA-stuurgroep (zie sectie 2.1.2), het (voormalige) Departement EWI en het kabinet van de bevoegde minister. Sinds 2024 is de opdracht van VAIA duidelijker afgebakend, met twee centrale doelgroepen vanaf 2025: professionals in Vlaanderen (waaronder onderzoekers en overheidsmedewerkers) en aanbieders van AI-opleidingen (zie sectie 2.6). Deze nieuwe focus werd bepaald op basis van opgebouwde ervaringen en de noden uit het werkveld en kwam tot stand in onderling overleg met het (voormalige) Departement EWI en kabinet van de bevoegde minister.

De werking van VAIA vandaag (zie sectie 2.6) verschilt dus aanzienlijk van de omschrijvingen opgenomen in de eerste nota's aan de Vlaamse Regering betreffende VAIA (zie secties 2.1 tot en met 2.5). Deze wijzigingen aan de werking waren nodig om voldoende impact te creëren én om samenwerkingen mogelijk te maken met bestaande actoren in het opleidingslandschap. Bij de grote opleidingsaanbieders was aanvankelijk immers geen draagvlak voor een nieuwe, concurrerende actor die eigen opleidingen zou aanbieden. Bijgevolg zet VAIA vrijwel nooit zelfstandig opleidingen in de markt, maar werkt het hiervoor altijd samen met partners. De keuze om niet in concurrentie te treden met bestaande opleidingsaanbieders, maar om hen te versterken en te ondersteunen met inhoudelijke expertise, promotie en inzichten in de doelgroep van professionals, werd gevraagd en gedragen door het werkveld.

Wat de financiering van VAIA betreft, beslist de Vlaamse Regering elk jaar over de financiering door middel van besluiten van de Vlaamse Regering. Merk op dat VAIA in 2022 geen subsidie ontving, gelet op de opgebouwde saldi uit 2020 en 2021 die waren ontstaan door de moeilijke zoektocht naar geschikt personeel (zie sectie 2.3).

2.1 Subsidie voor de oprichting van VAIA in 2020

Op 19 juni 2020 besliste de Vlaamse Regering tot de toekenning van een subsidie voor de oprichting van de Vlaamse AI Academie (VR 2020 1906 DOC.0610). In de nota aan de Vlaamse Regering werd een plan aan aanpak voorgesteld voor twee initiatieven vanuit het hoger onderwijs, gegroepeerd onder de gemeenschappelijke noemer van "Vlaamse AI Academie": de oprichting en uitrol van een Vlaamse overkoepelende AI-doctoraatsschool en een gezamenlijke aanpak voor een aanbod permanente vorming rond AI²⁰ (in wat volgt afgekort als "AI-PV-aanbod") door de Vlaamse hogeronderwijsinstellingen. Via het Vlaams Beleidsplan AI werd voor VAIA een subsidie van

²⁰ Sinds 2021 hanteert VAIA de term "levenslang leren" in plaats van "permanente vorming", in lijn met de terminologie in het werkveld.

1 miljoen euro voorzien. In wat volgt, worden de belangrijkste punten van hogergenoemd plan van aanpak voor het werkjaar 2020 kort gelicht.

2.1.1 Twee initiatieven: AI-doctoraatsschool en AI-PV-aanbod

Hogervermelde nota aan de Vlaamse Regering van 2020 stelde dat de AI-doctoraatsschool zich richt op het creëren van aangepaste trajecten op onderzoeksniveau in co-creatie met de Vlaamse universiteiten. Het doelpubliek van de AI-doctoraatsschool kan opgedeeld worden in drie doelgroepen: jonge onderzoekers, andere onderzoekers en AI-onderzoekers binnen bedrijven, publieke administraties en andere instellingen. Het aanbod van de AI-doctoraatsschool moet kwalitatief hoogstaand zijn en gespecialiseerde opleidingstrajecten omvatten. Door het openstellen van het aanbod naar medewerkers van de onderzoeksinstituten en AI-onderzoekers binnen bedrijven, publieke administraties en andere instellingen, kan er ook een wisselwerking ontstaan tussen de academische wereld, de kenniscentra en het bedrijfsleven.²¹ Het aanbod van de AI-doctoraatsschool is specifiek gericht op AI-gerelateerde activiteiten en onderwerpen en is complementair aan het aanbod dat voorzien wordt in het kader van de maatregelen voor de omkadering van jonge onderzoekers (OJO).²² Om de AI-doctoraatsschool verder vorm te geven en uit te rollen, werd de oprichting van een projectteam AI-doctoraatsschool voorzien. Het is de bedoeling dat de AI-doctoraatsschool bestaande AI-opleidingsonderdelen en -cursussen binnen de hogeronderwijsinstellingen aanbiedt en seminars en workshops, een jaarlijkse AI-summer school en een jaarlijkse AI-bootcamp voor (startende) doctoraatsstudenten organiseert.

Het AI-PV-aanbod omvat het geheel van na- en bijscholingen die de Vlaamse hogeronderwijsinstellingen organiseren buiten de bachelor- en masteropleiding, voortgezette academische opleiding, doctoraatsopleiding en lerarenopleiding. Via samenwerkingen tussen de universiteiten en hogescholen zullen zowel kortlopende trajecten als langlopende programma's aangeboden worden, waarbij educatieve technologieën zoals o.a. afstandsonderwijs, multilocatieleren en MOOC, ingezet zullen worden. De doelgroep van het AI-PV-aanbod bestaat in de eerste plaats uit professionals met een hogeronderwijsdiploma die AI willen inzetten of toepassen in hun werk. Aangezien het AI-PV-aanbod voor iedereen moet openstaan, kunnen geen trajecten ingericht worden op maat van bedrijven, publieke administraties en andere instellingen. Om te voldoen aan de regels in verband met staatssteun, worden er voor deze opleidingen marktconforme inschrijvingsgelden gevraagd. Om het AI-PV-aanbod verder vorm te geven en uit te rollen, werd de oprichting van een AI-PV-projectteam voorzien. Het is de bedoeling dat dit initiatief onder de gemeenschappelijke noemer van VAIA het reeds bestaande AI-gerelateerde PV-aanbod in kaart brengt, informatie bundelt over de ontwikkeling en organisatie van bestaande en nieuwe initiatieven, een aanspreekpunt en mogelijke partner is voor academici en bedrijven, maatschappelijke actoren en de publieke sector met betrekking tot arbeidsmarktgerichte AI-opleidingsaanvragen of toepassingsgerichte AI-expertise, een nieuw, flexibel, complementair en multidisciplinair AI-PV-aanbod in Vlaanderen detecteert en ontwikkelt, het overzicht bewaart met betrekking tot het volledige AI-PV-aanbod in Vlaanderen en het instellingsoverstijgende AI-PV-aanbod in Vlaanderen coördineert en (organisatorisch) ondersteunt.

De AI-doctoraatsschool en het AI-PV-aanbod zijn onderling complementair en niet overlappend met het reguliere onderwijsaanbod van de hogeronderwijsinstellingen dat gefinancierd wordt via de eerste geldstroom (i.e. de werkingsmiddelen) of navormings- en opleidingsinitiatieven van

²¹ Cursussen en opleidingen met betrekking tot ethische, juridische en democratische aspecten van AI zullen verzorgd worden in samenwerking met het Kenniscentrum Data & Maatschappij.

²² Besluit van de Vlaamse Regering van 28 juni 2013 betreffende de omkadering van jonge onderzoekers (OJO). Het OJO-besluit kan [hier](#) geraadpleegd worden.

andere organisaties. De complexiteit en graad van specialisatie van de aangeboden opleidingen via de AI-doctoraatsschool en het AI-PV-aanbod zijn hoger in vergelijking met initiatieven van bv. VLAIO of acties gericht op het brede publiek. Het aanbod van VAIA moet leiden tot een versnelde competentie-opbouw wat betreft AI bij doctoraatsstudenten en andere onderzoekers (over alle disciplines heen) en tot een groter aanbod van bijkomende opleidingen voor werknemers van bedrijven, overheden, instellingen van openbaar nut (bv. ziekenhuizen) in het kader van permanente vorming voor sectoren waarin AI een rol zal spelen. De doelstellingen van VAIA kunnen als volgt worden samengevat: het in kaart brengen van het bestaand opleidingsaanbod, het inventariseren en analyseren van opleidingsnoden/-vragen van de hogervermelde doelgroepen en (academische) expertise, het ontwikkelen van inhoud via co-creatie en het uitrollen van, het communiceren over en het organiseren van het AI-opleidingsaanbod.

2.1.2 Aansturing

VAIA wordt aangestuurd door een centrale VAIA-stuurgroep die beslist over het activiteitenprogramma en over de allocatie van de budgetten, en die verantwoordelijk is voor de kwaliteitsbewaking, de opvolging van de gestelde KPI's en de jaarlijkse rapporteringen. De VAIA-stuurgroep komt minstens tweemaal per jaar samen. Een belangrijke taak van de VAIA-stuurgroep is het vermijden van eventuele overlap met en het bewerkstelligen van aansluiting bij andere initiatieven van permanente vorming, zowel binnen als buiten het Vlaams Beleidsplan AI. Verder coördineert de VAIA-stuurgroep de projectteams²³ van de AI-doctoraatsschool en het AI-PV-aanbod. Er wordt ook betrokkenheid voorzien van de overheid om de link naar de opleidingsprogramma's die bv. via ESF, VDAB, enz. in de markt worden gezet, te verzekeren.

De samenstelling van de VAIA-stuurgroep werd toegelicht in de nota aan de Vlaamse Regering van 2020. Concreet bestaat de VAIA-stuurgroep uit telkens één vertegenwoordiger van de vijf Vlaamse universiteiten en één vertegenwoordiger van de Vlaamse Hogescholenraad voor wat betreft de aanbodzijde. Voka en UNIZO en het (voormalig) Departement EWI worden ook elk vertegenwoordigd door één persoon. Bijkomend is er de voorzitter van de VAIA-stuurgroep die de inhoudelijke verbinding waarneemt van VAIA met de totaliteit van het Vlaams Beleidsplan AI. Daarnaast worden (vertegenwoordigers van) het Departement OV, het (voormalige) Departement WSE en van VLAIO en de voorzitters van het projectteams AI-doctoraatsschool en het projectteam AI-PV-aanbod uitgenodigd als waarnemers.²⁴

2.1.3 Budget

Het (jaarlijkse) budget voor VAIA van 1 miljoen euro is vastgelegd in het Vlaams Beleidsplan AI (zie sectie 1.4) en wordt gebruikt voor de ondersteuning van specialisten die de strategie en het aanbod van VAIA mee vormgeven. Er werd in 2020 een subsidie toegekend van maximaal 795.250 euro voor de oprichting van VAIA (via een besluit van de Vlaamse Regering) en een subsidie van maximaal

²³ Hoewel volgens de nota's aan de Vlaamse Regering van 2020, 2021, 2023, 2024 en 2025 een projectteam AI-doctoraatsschool en een projectteam AI-PV-aanbod werkzaam zijn onder de gemeenschappelijke noemer van VAIA, werden deze projectteams in de praktijk nooit opgericht.

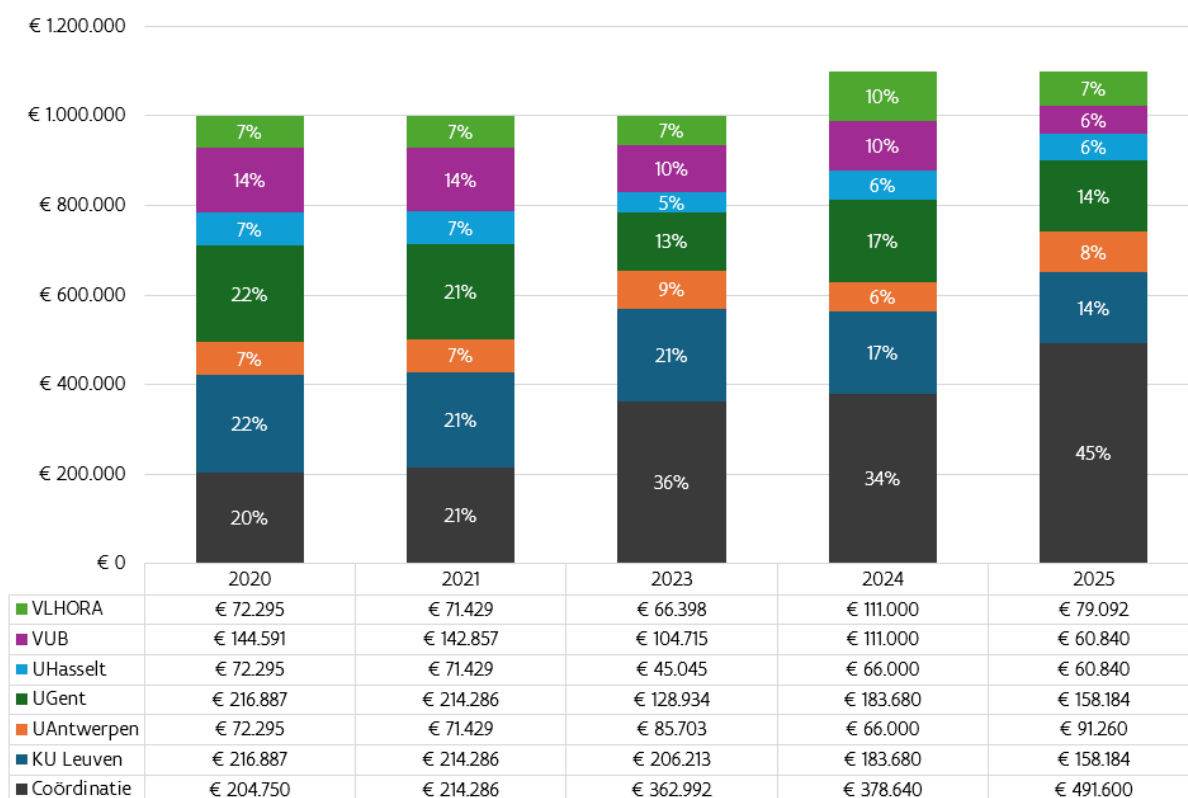
²⁴ Zie voetnoot 23. In plaats van de voorzitters van de projectteams AI-doctoraatsschool en AI-PV-aanbod nemen de coördinator en co-coördinator van VAIA vandaag deel als waarnemers aan de VAIA-stuurgroep. Dit managementcomité staat ook in voor de voorbereiding van de stuurgroepvergaderingen.

Anno 2025 (VR 2025 2803 DOC.0193) bestaat de VAIA-stuurgroep uit vertegenwoordigers van de vijf Vlaamse universiteiten, de Vlaamse Hogescholenraad, intermediaire organisaties (Voka, Agoria, UNIZO) en het (voormalige) Departement EWI (nu: afdeling Coördinatie, Evaluatie, EU & Internationaal O&O&I-beleid van het Departement WEWIS) en komt vier keer per jaar samen. Vertegenwoordigers van het Departementen OV, van het (voormalige) Departement WSE (nu: afdeling Beleid Werk en Sociale Economie van het Departement WEWIS) en VLAIO hebben een waarnemer in de stuurgroep.

204.750 euro voor de aanwerving van een algemene coördinator en halftijdse communicatiemedewerker voor VAIA (via een ministerieel besluit).

De verdeling van deze subsidies over de instellingen heen wordt weergegeven in Grafiek 1. De voorziene subsidie van 2020 van maximaal 795.250 euro voor de oprichting van VAIA werd verdeeld over KU Leuven, Universiteit Antwerpen (UAntwerpen), Universiteit Gent (UGent), Universiteit Hasselt (UHasselt), Vrije Universiteit Brussel (VUB) en de Vlaamse Hogescholenraad. De subsidie van 2020 van maximaal 204.750 euro voor de aanwerving van de coördinator en communicatiemedewerker (aangeduid als “coördinatie” in Grafiek 1) werd aan KU Leuven toegekend, aangezien deze instelling instaat voor de centrale coördinatie van VAIA. De verdeling van de subsidies voor de jaren 2021 tot en met 2025 (met uitzondering van 2022, zie sectie 2.3) worden eveneens weergegeven in Grafiek 1.

Grafiek 1. Subsidies voor de oprichting en werking van VAIA (2020-2025)

Bron: Eigen voorstelling op basis van besluiten van de Vlaamse Regering (2020, 2021, 2023, 2024 en 2025)

De nota aan de Vlaamse Regering van 2020 stelde dat het de bedoeling is dat ongeveer een derde van de middelen ingezet wordt voor de AI-doctoraatsschool, terwijl twee derden van de middelen besteed zullen worden aan de activiteiten van het AI-PV-aanbod. Verder werd verwacht dat het AI-PV-aanbod op termijn in hoge mate zelfbedruipend zal zijn (waarbij enkel de opstart, ontwikkeling en uitrol gefinancierd moeten worden), terwijl voor de AI-doctoraatsschool blijvende ondersteuning nodig zal zijn.²⁵

²⁵ Specifiek stelt de nota aan de Vlaamse Regering van 2020 dat de gevraagde middelen opstartkredieten zijn voor de coördinatie, ontwikkeling en uitrol van het PV-aanbod. Na drie jaar (dus begin 2023) moet dit initiatief binnen VAIA in principe volledig gefinancierd worden vanuit inkomsten uit inschrijvingsgelden. Inkomsten van inschrijving gaan vanaf de opstart naar de betrokken hogeronderwijsinstellingen. Het idee om financieel zelfbedruipend te worden tegen begin 2023 werd echter nooit nagestreefd, aangezien VAIA quasi al haar opleidingen aanbiedt in samenwerking met partners.

2.2 Subsidie voor de werking van VAIA voor werkjaar 2021-2022

Op 16 juli 2021 keurde de Vlaamse Regering de verdere (financiële) ondersteuning en het werkplan – dat o.a. de doelstellingen en de instrumenten die hiervoor ingezet zullen worden, bevat – van VAIA voor de periode 2021-2022 goed (VR 20211607 DOC.0881). Het plan van aanpak zoals uitgewerkt in de nota aan de Vlaamse Regering van 2020 (zie sectie 2.1) werd verdergezet.

De algemene doelstellingen van het werkplan van VAIA voor het werkjaar 2021-2022 kunnen als volgt samengevat worden:

- De verdere profilering en positionering van VAIA met de uitwerking van drie productielijnen (d.i. megafoon, expertise en (co-) creatie, zie Figuur 1).
- De volledige operationalisering van VAIA-WATCH: de instrumenten om de vraag naar AI-opleidingen te capteren en het aanbod te systematiseren en verder te ontwikkelen.
- Een algemene methodologie voor het ontwikkelen van nieuwe AI-opleidingen en de cycliciteit van de werking.
- Het uitrollen van het instrumentarium voor het ontsluiten van het AI-opleidingspotentieel in Vlaanderen en het buitenland.

Figuur 1. Profilering en positionering van VAIA in drie productlijnen

Bron: VAIA-werkplan 2021-2022

Specifiek wat de profilering en positionering van VAIA betreft, stelde de nota aan de Vlaamse Regering van 2021 dat onder impuls van de VAIA-stuurgroep beslist werd om deze scherper te stellen in drie productielijnen zoals weergegeven in Figuur 1.

1. **Megafoonfunctie:** verzamelen van alle AI-opleidingen voor Vlaamse professionals en onderzoekers en verspreiden naar het VAIA-netwerk

Met de megafoonfunctie wil VAIA via zijn website en nieuwsbrief uitgroeien tot een centrale Vlaamse online hub waar iedereen die op zoek is naar AI-opleidingen, zijn/haar gading kan vinden. Het AI-opleidingsaanbod van universiteiten, hogescholen, federaties, koepels, netwerkorganisaties, privéspelers en commerciële aanbieders zal (voor zover mogelijk) gepubliceerd worden op een georganiseerde en overzichtelijk wijze en permanent up-to-date gehouden worden.

Voor opleidingen aan professionals (d.i. AI-PV-aanbod) geldt de ambitie om kostendekkend te werken. De ondersteuning voor (jonge) onderzoekers wordt daarentegen wel deels gefinancierd met VAIA-middelen, omwille van de beperkte middelen voor vorming voor deze doelgroep.

2. **Expertisefunctie:** ondersteunen van opleiders met expertise in levenslang leren en AI

VAIA neemt een rol op als interface tussen vraag en aanbod van specifieke opleidingen, waarbij bv. advies wordt gegeven met betrekking tot het samenstellen van een programma, de uitwerking van de verhaallijnen, de productie en vorm van de opleiding, mogelijke docenten en casestudies.

3. **(Co-)Creatiefunctie:** ontwikkelen van AI-opleidingen in samenwerking met het VAIA-netwerk

VAIA onderneemt zelf actie om bepaalde AI-opleidingslacunes in te vullen, al dan niet met één of meerdere partners. Hierbij neemt VAIA mogelijks ook de volledige uitrol, implementatie en logistiek van de opleiding voor haar rekening.

De omvang van de toegekende subsidie blijft ongewijzigd (dus 1 miljoen euro), waarbij de bestedingstermijn de periode van 1 november 2021 tot 31 december 2022 omvat. Grafiek 1 in sectie 2.1.3 toont dat hoewel het totaalbedrag van de subsidie gelijk blijft, de budgetten over de instellingen heen in beperkte mate verschuiven naar de centrale functies (bij KU Leuven). Het werkingsbudget wordt als volgt begroot: 700.000 euro voor personeel, 154.700 euro voor werkingsmiddelen en 145.000 euro overhead.

2.3 Wijziging in 2022 van het besluit van de Vlaamse Regering van 2021

Omdat het aanwerven van geschikte medewerkers voor VAIA langer duurde dan verwacht, besliste de Vlaamse Regering op 23 december 2022 om de duurtijd voor de besteding van de toegekende subsidie voor de werking van VAIA van 2021 (zie sectie 2.2) met maximaal zes maanden te verlengen tot 30 juni 2023 (VR 2022 2312 DOC.1621). Omwille van de COVID-19-pandemie, de grote (en toenemende) vraag naar AI-profielen en het geringe aanbod van personen met een AI-profiel die geïnteresseerd zijn in opleidingsaspecten, bleek de aanwerving van medewerkers voor VAIA geen sinecure. De maximale bezettingscapaciteit werd op geen enkel ogenblik bereikt, waardoor de personeelsbudgetten van 2021 slechts gedeeltelijk werden aangewend.

De eerste werkjaren van VAIA bestonden vooral uit aftasten en opbouwen, o.a. om doelgroepen aan te trekken, om het bestaande aanbod te ontsluiten, om complementaire opleidingen met de juiste inhoud en in het juiste format te ontwikkelen, waardoor ook de werkingsbudgetten niet benut werden zoals verwacht zou mogen worden indien VAIA op kruissnelheid zou geweest zijn. Dit uitte zich ook in de werkingsbudgetten die nagenoeg onaangesproken waren, omwille van de opstart van VAIA in de COVID-19-periode, waarin geen fysieke vergaderingen en evenementen georganiseerd konden worden.

2.4 Subsidie voor de werking van VAIA voor werkjaar 2023

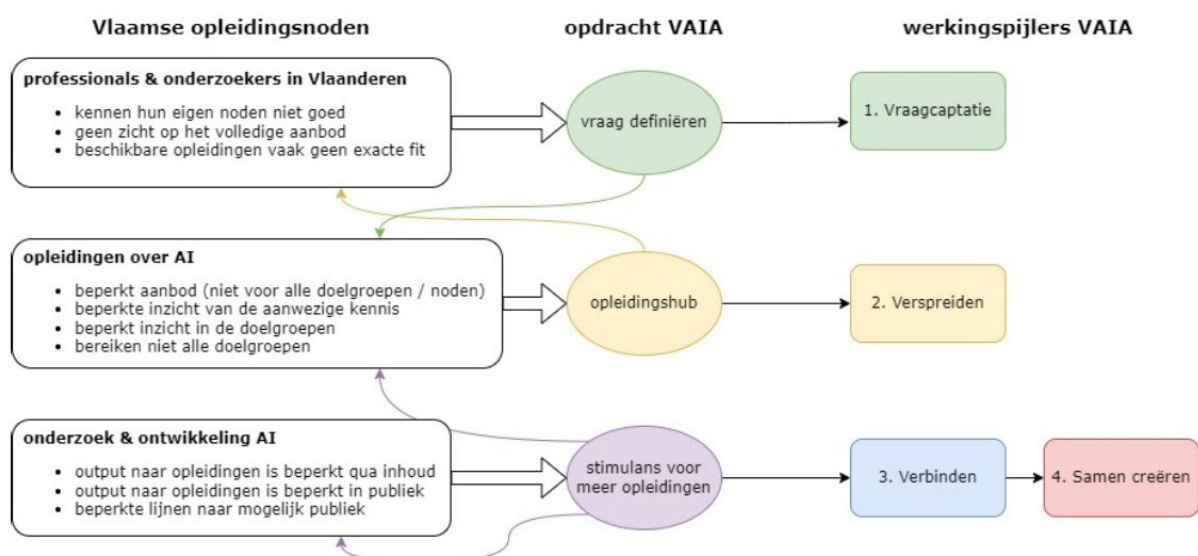
De Vlaamse Regering besliste op 5 mei 2023 tot de verdere ondersteuning van VAIA voor het werkjaar 2023²⁶ voor een totaalbedrag van 1 miljoen euro (VR 2023 0505 DOC.0492). Grafiek 1 in sectie 2.1.3 toont dat er in 2023 meer budget (36% tegenover 21% in het vorige werkjaar) wordt vrijgemaakt voor de centrale coördinatie van VAIA door KU Leuven en UAntwerpen. Dankzij de bijkomende aanwerving van een AI-vertaler die een brugfunctie zal vervullen om de mogelijkheden

²⁶ Merk op dat VAIA vanaf 2023 “jaarbudgetten” ontvangt (d.i. financiering voor de periode van één jaar, telkens vanaf 1 januari tot en met 31 december), waarbij werd vastgelegd dat niet-benutte budgetten niet langer overgeheveld kunnen worden naar het volgende werkjaar.

van diverse AI-technologieën doeltreffend te vertalen naar het doelpubliek en door de investering van het saldo uit de vorige werkjaren, wilde VAIA een versnelling hoger kunnen schakelen in werkjaar 2023.

De nota aan de Vlaamse Regering van 2023 stelde dat VAIA in werkjaar 2023 zal inzetten op een rondvraag naar AI-opleidingsnoden bij Vlaamse bedrijven, het actief verspreiden van bestaande opleidingsmogelijkheden, het verbinden van zowel opleidingsverstrekkers onderling als van opleidingsverstrekkers met opleidingszoekers, en het in co-creatie ontwikkelen van complementaire opleidingen waar die nood zich voordoet. De werking van VAIA wordt voortaan georganiseerd via vier pijlers zoals weergegeven in Figuur 2 (in plaats van drie productielijnen, zie Figuur 1 in sectie 2.2) en aangevuld met twee (organisatorische) domeinen. Om de verschillende pijlers en domeinen op te volgen, werden 18 KPI's geformuleerd waarover jaarlijks gerapporteerd zal worden.

Figuur 2. Schematisch overzicht van de werking van VAIA vanaf werkjaar 2023

Bron: VAIA-jaarplan 2024

De inhoudelijke doelstellingen van VAIA worden gebundeld in volgende vier pijlers:

- **Pijler 1: Vraagcaptatie** bij bedrijven

VAIA stimuleert kennisdeling over AI tussen onderzoekers en de professionals in Vlaanderen, maar er is een kloof tussen de kennis en expertise in de kennisinstellingen en de noden op de arbeidsmarkt. Onder de noemer “vraagcaptatie” bundelt VAIA de vragen hieruit voortkomen. Via een gerichte bevraging bij ondernemingen zal VAIA de opleidingsnoden over AI scherper formuleren om te komen tot een concreet actieplan voor doelgerichte opleidingen met een sterk inhoudelijk programma.

- **Pijler 2: Verspreiden** van opleidingsmogelijkheden

VAIA heeft de afgelopen jaren gewerkt aan het opzetten van een AI-opleidingshub met als doel het bereiken van een breed publiek van professionals en onderzoekers²⁷ en hen te voorzien van een gevarieerd aanbod van AI-opleidingen en -trainingen. Hiertoe verzamelt VAIA alle relevante opleidingen in Vlaanderen en moedigt het anderen aan om hun aanbod op de VAIA-website te delen. In de komende jaren wil VAIA meer aandacht besteden aan trajecten om personen beter te begeleiden. Door middel van leerpaden wil men de

²⁷ De verhouding van inzet op onderzoekers versus professionals is ongeveer 1 tegenover 2.

doelgroep stapsgewijs laten bijleren: startend van het verduidelijken van informatie over de impact van AI en geleidelijk opbouwend naar het verwerven van competenties om efficiënt te blijven functioneren in een wereld waarin AI alomtegenwoordig is.

- **Pijler 3: Verbinden** van partners

VAIA is een expertisecentrum dat zich richt op levenslang leren over AI, dat haar impact wil vergroten door de banden met haar partners te verstevigen en haar rol als expertisecentrum op te nemen. Hiertoe werkt VAIA samen met haar partners om het aanbod af te stemmen op de noden van individuen en van bedrijven. Door middel van lokale werkingsbudgetten voor het organiseren van opleidingen en evenementen met verschillende partners, wil VAIA haar regionale verankering versterken.

- **Pijler 4: Samen ontwikkelen** van opleidingen waar nodig.

VAIA wil meer vraaggedreven werken en opleidingen ontwikkelen vanuit het perspectief van de doelgroep (en dus niet enkel vanuit de beschikbare expertise). VAIA ontwikkelt nieuwe opleidingen die complementair zijn aan het bestaande aanbod op basis van de gedetecteerde hiaten en wil ook een jaarlijkse oproep voor AI-opleidingen introduceren. VAIA zal daarnaast ook modulaire opleidingen en meerdere formats aanbieden om aan verschillende niveaus van voorkennis en opleidingsnoden tegemoet te komen en om een groter publiek te bereiken.

De organisatorische doelstellingen worden gebundeld in volgende twee domeinen:

- **Domein 1: Communicatie**

Communicatie en marketing maken een essentieel onderdeel uit van de werking van VAIA. VAIA zal inzetten op communicatie waarbij het de bedoeling is om de zichtbaarheid te vergroten via de uitbreiding van de verschillende verspreidingskanalen en het nastreven van duidelijke streefcijfers voor publicaties en deliverables.

- **Domein 2: Organisatie en governance**

Wat de organisatie en governance betreft, zal VAIA gesprekken opzetten met nieuwe organisaties/partners die moeten resulteren in nieuwe samenwerkingen en verder voorziet men ook regelmatige bijeenkomsten van de VAIA-stuurgroep.

2.5 Subsidie voor de werking van VAIA voor werkjaar 2024

De Vlaamse Regering keurde op 22 december 2023 een subsidie goed van 1,1 miljoen euro voor VAIA voor het werkjaar 2024. Verder hechtte de Vlaamse Regering ook haar goedkeuring aan het bestedingsplan voor de begroting 2024, de allocatie van de budgetten en het beheer ervan door de VAIA-stuurgroep. VAIA plant opnieuw om een versnelling hoger te schakelen door de structurele inbedding van de eerste pijler rond vraagcaptatie (zie sectie 2.4) in de volledige werking van VAIA en via een doorgedreven schaalvergroting in de andere drie pijlers (d.i. verspreiden, verbinden en samen ontwikkelen, zie sectie 2.4).

- **Pijler 1: Vraagcaptatie** bij bedrijven

VAIA startte eind 2023 met een leernoden- en doelgroeponderzoek rond vijf focusdomeinen: medisch en gezondheid, onderwijs, media, sport en cultuur, overheid en bestuur, en industrie en logistiek. In 2024 zal VAIA een overzicht opstellen van de opleidingsnoden per doelgroep, deze noden vervolgens mappen met het aanbod van opleidingen in de AI-opleidingshub en op basis hiervan opleidingstrajecten samenstellen.

- **Pijler 2: Verspreiden** van opleidingsmogelijkheden

Binnen deze pijler zal VAIA inzetten op de vijf geselecteerde focusdomeinen via communicatiecampagnes om VAIA en levenslang leren over AI op de kaart te zetten.

- **Pijler 3: Verbinden** van partners

VAIA zal dankzij haar expertise in levenslang leren en AI een rol als bruggenbouwer opnemen voor de verschillende partijen (o.a. hogeronderwijsinstellingen, actoren binnen het Vlaams Beleidsplan AI, enz.).

- **Pijler 4: Samen ontwikkelen** van opleidingen waar nodig.

Om de middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten en maximaal tegemoet te komen aan de maatschappelijke en economische noden, zal VAIA in 2024 prioritair inzetten op de focusdomeinen uit pijler 1. VAIA zal op zoek gaan naar relevante actoren om samen opleidingen te ontwikkelen en aan te bieden die complementair zijn aan het bestaande aanbod. Gezien de eerder beperkte personele slagkracht (8,7 VTE), zal VAIA voor de meeste opleidingen aan een andere stakeholder vragen om deze aan te bieden.

De twee organisatorische domeinen uit het werkjaar 2023 (d.i. communicatie en organisatie en governance, zie sectie 2.4) worden aangevuld met de domeinen aanbod AI voor onderzoekers en internationalisering.

- **Domein 1: Communicatie**

VAIA zal in 2024 inzetten op een verdere uitbreiding van het eigen bereik en op een grote naamsbekendheid bij de vijf gekozen focusdomeinen uit pijler 1. Daarnaast zal VAIA ook inzetten op de communicatieve samenwerking met andere stakeholders met een groot bereik om zo het belang van levenslang leren over AI onder de aandacht te brengen.

- **Domein 2: Aanbod AI voor onderzoekers**

VAIA zal in 2024 het volledige AI-aanbod voor doctorandi bij de doctoral schools aan de verschillende instellingen in kaart brengen.

- **Domein 3: Internationalisering**

De inzet binnen het domein van internationalisering richt zich enerzijds op het aanreiken van buitenlandse opleidingsinitiatieven aan Vlaamse experts en onderzoekers en anderzijds op het uitdragen van de Vlaamse ontwikkelingen naar het buitenland. VAIA onderhoudt hiertoe goede contacten met buitenlandse organisaties en instanties die zich focussen op levenslang leren en AI, zoals de Nederlandse AI Coalitie, het netwerk rond levenslang leren van de Universiteit van Helsinki, Europa Werk & Sociale Economie²⁸ (WSE), de TRusted AI Labs (TRAIL) van de universiteiten van de Franse Gemeenschap, enz. Met Europa WSE (van het (voormalige) Departement WSE) bekijkt VAIA o.a. mogelijkheden voor de ontwikkeling van competentieprognoses en competentie-check-ups en voor het co-ontwikkelen en aanbieden van AI-opleidingen om in de snel veranderende kennismaatschappij een cultuur te creëren waarin blijvend leren en deelname aan opleidingen ingeburgerd geraakt binnen Vlaamse ondernemingen, organisaties en in de brede samenleving.

²⁸ Meer informatie over Europa WSE is [hier](#) beschikbaar.

- **Domein 4: Organisatie en governance**

Binnen het domein van organisatie en governance worden regelmatige bijeenkomsten van de VAIA-stuurgroep voorzien, alsook verslaggeving (o.a. het jaarverslag van 2023 en het jaarplan voor 2025).

Wat de middelen voor VAIA voor werkjaar 2024 betrof, toont Grafiek 1 in sectie 2.1.3 dat het totaalbedrag van de subsidie met 10% werd verhoogd in vergelijking met het vorige werkjaar tot 1,1 miljoen euro. Deze opstap van 100.000 euro komt voort uit een verschuiving van middelen binnen het flankerend beleid(sluik) van het Vlaams Beleidsplan AI (zie sectie 1.4). Concreet wordt er 865.000 euro voorzien voor personeelskosten, 76.796 euro voor werkingskosten (waarvan 44.250 euro zal ingezet worden voor de centrale functies) en 158.204 euro voor overhead.

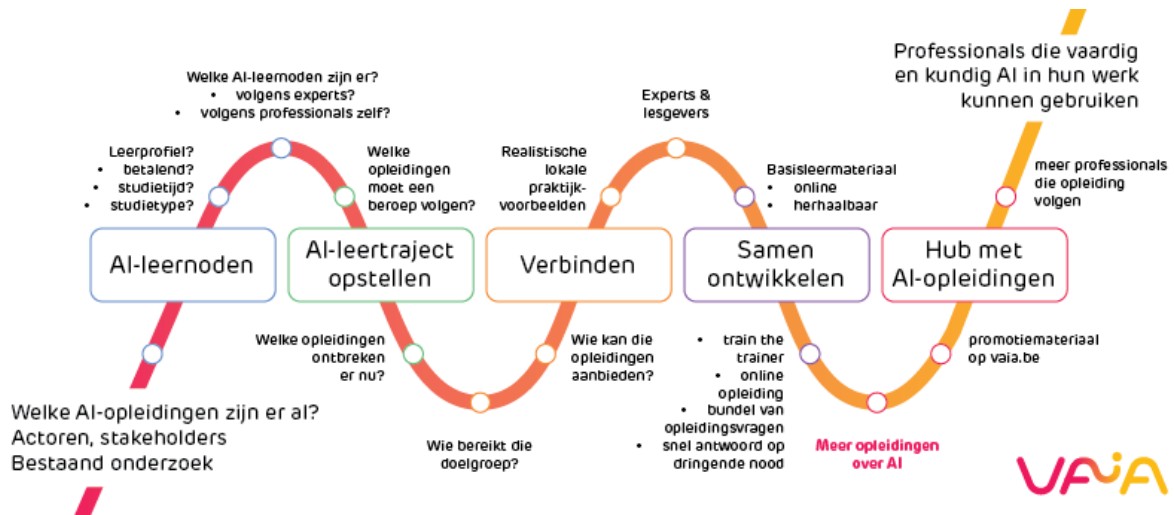
2.6 Subsidie voor de werking van VAIA voor werkjaar 2025

Op 28 maart 2025 keurde de Vlaamse Regering de toekenning van de subsidie voor de werking van VAIA voor het werkjaar 2025 goed voor een totaalbedrag van 1,1 miljoen euro (VR 2025 2803 DOC.0193), zodat VAIA zich kan richten op haar vier pijlers, met name het capteren van opleidingsnoden, het verspreiden van AI-opleidingen, het verbinden van opleidingsaanbieders met AI-leernoden, -opleidingen en -zoekers, en het uitbouwen van expertise over levenslang leren over AI. De nota aan de Vlaamse Regering vermeldt verder dat VAIA in 2025 een evaluatietraject zal doorlopen onder begeleiding van het Departement WEWIS (zie hoofdstuk 3).

De activiteiten van VAIA zijn voortaan gericht op volgende twee doelgroepen: AI-opleidingsverstrekkers en professionals.²⁹ De AI-opleidingsaanbieders zoeken vooral inhoudelijke ondersteuning en expertise om AI-opleidingen te organiseren. Omdat VAIA niet over de capaciteit beschikt om zelf opleidingen te organiseren voor alle Vlaamse professionals en ook niet wil concurreren met bestaande opleiders, zet VAIA zich expliciet in voor de bestaande opleidingsaanbieders waarmee alle organisaties bedoeld worden die (beroepsspecifieke) kennis verspreiden naar beroepsgroepen of professionals. Daarnaast ondersteunt VAIA professionals om hun jobs future-proof te maken in de snel evoluerende AI-wereld. Voltijds lerende studenten behoren niet tot de doelgroep, maar onderzoekers en academisch personeel wel. De aanpak die VAIA hanteert om barrières weg te nemen voor opleidingsaanbieders en professionals om levenslang leren rond AI in Vlaanderen te stimuleren, wordt samengevat in Figuur 3.

²⁹ Merk op dat onderzoekers niet langer als afzonderlijke doelgroep vermeld worden, maar voortaan deel uitmaken van de doelgroep “professionals”.

Figuur 3. Proces voor de ontwikkeling van het aanbod van VAIA vanaf werkjaar 2025

Bron: VAIA-jaarplan 2025

De aanpak van VAIA voor werkjaar 2025 bouwt verder op de aanpak uit de werkjaren 2023 en 2024 (zie secties 2.4 en 2.5), mits enkele aanpassingen. Zo zal in het komende werkjaar op andere beroepssectoren gefocust worden en worden de organisatorische doelstellingen deels aangepast. Concreet zal VAIA in 2025 werken rond volgende vier inhoudelijke doelstellingen (of pijlers):

- **Pijler 1: Leernoden en leertrajecten** (in kaart brengen)

De activiteiten binnen deze pijler brengen de AI-leernoden van beroepssectoren in kaart om opleidingen efficiënt en op maat te ontwikkelen. In 2025 zal VAIA focussen op volgende strategische beroepssectoren (gebaseerd op vraag en relevantie en in overleg met alle betrokken stakeholders): retail, IT en computerwetenschappen en logistiek. Voor deze beroepssectoren zal VAIA een overzicht maken van de opleidingsnoden per doelgroep, de noden mappen met het beschikbare aanbod en op basis hiervan opleidingstrajecten samenstellen en deze publiceren.

- **Pijler 2: Verspreiden** (van AI-opleidingen)

VAIA centraliseert binnen deze pijler AI-opleidingen voor professionals, waardoor ze snel en eenvoudig de juiste opleiding vinden. Hiertoe verzamelt VAIA alle relevante AI-opleidingen voor professionals in Vlaanderen en moedigt ze deze professionals aan om de opleidingen ook effectief te volgen. Via de VAIA-website wordt een overzichtelijk en kwalitatief opleidingsaanbod aangeboden, ingedeeld volgens type van opleiding, kennisniveau, toepassingsgebied, beschikbaarheid, enz. In 2025 zal VAIA verder inzetten op de groei van de website met extra content zoals blogs over levenslang leren en AI en verbeteringen in de vindbaarheid van de website, alsook de mogelijkheid om opleidingen aan de hub toe te voegen.

- **Pijler 3: Verbinden** (van opleidingsaanbieders, AI-expertise en professionals)

VAIA ondersteunt opleidingsaanbieders om AI-opleidingen effectiever en doelgroepgericht aan te bieden en ontwikkelt VAIA basis- en train-the-trainer-opleidingen die aanbieders kunnen gebruiken. Om de ontwikkeling en toegankelijkheid van AI-opleidingen te versterken, fungeert VAIA als laagdrempelig contactpunt over AI-opleidingen. Daarnaast ondersteunt VAIA opleidingsaanbieders met het scouten van lesgevers, praktijkvoorbeelden en opleidingsmateriaal, de promotie van opleidingen via de website, nieuwsbrief en sociale media en het bundelen van opleidingsvragen en netwerken om nieuwe opleidingen te

ontwikkelen. Door intensieve samenwerking met partners zoals Voka, Agoria, Unizo en de Vlaamse universiteiten en hogescholen, verbindt VAIA AI-expertise met de behoeften van de verschillende sectoren.

- **Pijler 4: VAIA als expert in levenslang leren over AI**

VAIA benut haar kennis over AI en levenslang leren om het opleidingsaanbod in Vlaanderen te verbeteren en organisaties te stimuleren om meer in te zetten op AI-vaardigheden.

Deze vier inhoudelijke doelstellingen (of pijlers) worden aangevuld met volgende drie organisatorische doelstellingen of domeinen:

- **Domein 1: Marketing en communicatie**

VAIA wil in 2025 het bereik vergroten in een markt met een beperkte interesse in AI-opleidingen. Om zowel B2B- als B2C-doelgroepen beter te bereiken, zal VAIA inzetten op nieuwe marketingstrategieën, verbeterde website-ervaringen en samenwerkingen met stakeholders om meer professionals te bereiken, de zichtbaarheid van VAIA te vergroten en AI-opleidingen breder onder de aandacht te brengen.

- **Domein 2: Kwaliteitszorg**

In 2025 stelt VAIA een zelfevaluatie op en wordt een externe evaluatie uitgevoerd (zie hoofdstuk 3). Tegelijk werkt VAIA aan een efficiëntere centralisering van middelen, aansturing en aan continue prestatie-opvolging.

- **Domein 3: Internationalisering**

VAIA volgt de Europese AI-strategie, zet Vlaamse AI-expertise internationaal op de kaart en positioneert zich als good practice voor levenslang leren in Europa.

Grafiek 1 in sectie 2.1.3 toont dat hoewel het totaalbedrag van de subsidie voor 2025 gelijk blijft in vergelijking met werkjaar 2024, het budget voor de coördinatie van VAIA jaar na jaar meer gecentraliseerd werd tot 45% in 2025. Het werkingsbudget voor 2025 wordt als volgt begroot: 841.000 euro voor personeel, 99.171 euro voor werkingsmiddelen en 159.829 euro overhead.

3 AANLEIDING VOOR DE EVALUATIE VAN VAIA

Het kabinet van de minister bevoegd voor Economie, Innovatie en Industrie heeft de evaluatiecel van de afdeling Coördinatie, Evaluatie, EU & Internationaal O&O&I-beleid van het Departement WEWIS gevraagd om een evaluatie te (laten) organiseren van VAIA in 2025. Voor de uitvoering van de evaluatie zal een externe onafhankelijke partij als evaluator worden ingeschakeld (zie sectie 6.2.2).

In de besluiten van de Vlaamse Regering tot toekenning van de subsidie voor de oprichting en de werking van VAIA (zie hoofdstuk 2) zijn geen concrete evaluatiebepalingen over een (externe) evaluatie opgenomen. De nota aan de Vlaamse Regering bij het besluit van de Vlaamse Regering van 28 maart 2025 tot toekenning van de subsidie voor de werking van VAIA voor werkjaar 2025 vermeldt onder het domein “kwaliteitszorg” (zie sectie 2.6) dat er een externe evaluatie uitgevoerd zal worden van VAIA. Concreet vermeldt de nota dat er een externe evaluatie – begeleid door het Departement WEWIS – uitgevoerd zal worden in het najaar van 2025, waarbij de focus zal liggen op *“het beoordelen van de prestaties, het identificeren van aandachtspunten en het versterken van de toegevoegde waarde voor Vlaanderen en voor de toekomst.”* De nota vermeldt ook dat VAIA in 2025 een zelfevaluatie zal opstellen gericht op het optimaliseren van de aanpak en het versterken van de impact van haar werking. Conform de evaluatiepraktijk³⁰ van het Departement WEWIS zal deze zelfevaluatie een toekomstplan voor de komende periode (2026-2030) omvatten en vormt deze een belangrijke input voor de externe evaluatie.

De in dit plan van aanpak beschreven evaluatie van VAIA is geïnspireerd op de evaluaties van het Vlaams Beleidsplan AI van 2023³¹ en van het Kenniscentrum Data & Maatschappij en het burgerwetenschapscommunicatieprogramma “amai!” van 2025.³² De hoofdlijnen van en de timing voor deze in 2025 geplande externe evaluatie van VAIA werden in februari 2025 en in samenspraak met de dossierbehandelaar(s) bij het Departement WEWIS en (de vertegenwoordigers van) VAIA bepaald.

De evaluatie zal door de evaluatiecel van de afdeling Coördinatie, Evaluatie, EU & Internationaal O&O&I-beleid van het Departement WEWIS georganiseerd worden en zal afgerond worden tegen 30 november 2025. Hiertoe zal het departement de gepaste evaluatie-organen aanstellen die over de expertise beschikken om de werking en activiteiten van VAIA vakkundig te beoordelen.

³⁰ De evaluatiepraktijk van de evaluatiecel van de afdeling Coördinatie, Evaluatie, EU en Internationaal O&O&I-beleid van het Departement WEWIS kan [hier](#) geraadpleegd worden.

De leidraad/richtlijnen voor de op te stellen zelfevaluatie door VAIA, zijn beschikbaar in bijlage A.

³¹ Het plan van aanpak voor de evaluatie van het Vlaams Beleidsplan AI kan [hier](#) geraadpleegd worden.

³² Het plan van aanpak voor de evaluaties van het Kenniscentrum Data & Maatschappij en het burgerwetenschapscommunicatieprogramma “amai!” kan [hier](#) geraadpleegd worden.

4 DOELSTELLINGEN VAN DE EVALUATIE EN BEOOGDE RESULTATEN

4.1 Uitgangspunten voor evaluaties vanaf 2020

In de beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid, Innovatie en Industrie 2024-2029 wordt gerefereerd aan evaluatiebeleid en -cultuur, waarbij wordt gesteld dat:

“Binnen de beleidsvelden Economie, Wetenschap, Innovatie en Wetenschapscommunicatie is de voorbije jaren een hoogstaand evaluatiebeleid ontwikkeld, in het bijzonder binnen het (voormalige) Departement EWI dat hiertoe in 2007 een afzonderlijke evaluatiecel heeft geïnstalleerd. De evaluatiepraktijk en het evaluatiebeleid in het beleidsdomein WEWILS zullen verder worden ontwikkeld op basis van de bestaande praktijken en het bestaande beleid van de entiteiten binnen het beleidsdomein. We streven er hierbij naar om meer in te zetten op binnenshuis uitvoeren van evaluaties en bekijken op welke wijze foresight kan worden ingebracht in de beleidsontwikkeling die uit evaluaties volgt.”

De evaluatiecel van de afdeling Coördinatie, Evaluatie, EU en Internationaal O&O&I-beleid van het Departement WEWIS is verantwoordelijk voor de (coördinatie en opvolging) van evaluaties met betrekking tot de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie en heeft in de periode 2020-2024 een aantal uitgangspunten geïdentificeerd die pasten in het toenmalig beleid van de Vlaamse Regering en nog steeds gelden.³³

Deze uitgangspunten zijn generiek en gelden dan ook voor de periode 2024-2029.³⁴ Deze uitgangspunten zijn:

1. Alle evaluatiebepalingen uit de regelgeving moeten aan bod komen.
2. Er wordt gestreefd naar evolutie in de evaluatie (geen “platgetreden paden”).
3. De geplande evaluatie beoogt een goed evenwicht tussen het ex-post- en het ex-antegedeelte ervan. Vanuit die optiek wordt vooral aandacht besteed aan het ex-anteluid van de evaluatie.³⁵
4. Een systeembenadering zal ingebracht worden waar mogelijk/nuttig. In eerste instantie wordt uitgegaan van het meest nabije beleidssysteem en de doelstellingenkaders waarin dit is ingebed.
5. De aanpak van evaluaties dient proportioneel te zijn ten opzichte van de omvang van de betrokken organisaties en budgetten en met het oog op het efficiënt besteden van tijd en middelen.

³³ Deze uitgangspunten zijn opgenomen in interne documenten van het (voormalige) Departement EWI.

³⁴ De eerste twee uitgangspunten waren voordien ook al geldig, maar worden hier voor de volledigheid hernomen.

³⁵ Dit zou het ex-postluid in principe ook lichter moeten maken.

Daarnaast dient elke evaluatie ruimer te worden opgevat dan in de relevante stukken is aangegeven en moet de evaluatie bovendien rekening houden met de beleidsontwikkelingen en de evolutie in de beleidscontext en dit voor de verschillende (beleids)kaders en (beleids)niveaus.³⁶

4.2 Scope, evaluatiedimensies en beoogde resultaten

4.2.1 Scope van de evaluatie

Het is de bedoeling om na te gaan of de aanpak die VAIA hanteerde of hanteert (nog altijd) de meest aangewezen was/is om de vooropgestelde (evoluerende) doelstellingen te bereiken. Elementen die in de evaluatie aan bod kunnen komen, zijn o.a. de aansturing, (de besteding van) de beschikbare middelen (zowel voor de oprichting als de werking van VAIA, als voor het financieren van activiteiten), de afstemming en samenwerking tussen de Vlaamse universiteiten en hogescholen in het kader van VAIA, het bereik van en de samenwerking met de doelgroepen (waarbij een onderscheid gemaakt moet worden tussen de periode vóór 2025 waarbij gefocust werd op professionals en onderzoekers en de periode vanaf 2025 waarbij professionals (waaronder onderzoekers en overheidsmedewerkers) en aanbieders van opleidingen over AI centraal staan) en partners uit het VAIA-netwerk, enz. Een evaluatie van de opleidingen die via VAIA aangeboden worden, valt daarentegen buiten de scope van deze evaluatie.

VAIA vloeide voort uit (het flankerend beleid(slui)k van) het Vlaams Beleidsplan AI 2019-2023 (zie sectie 1.4). Vanuit deze optiek is het ook de bedoeling om in kaart te brengen hoe VAIA gelinkt is aan en heeft/zal bijgedragen tot het vorige en huidige Vlaams Beleidsplan AI als geheel en het flankerend beleid(slui)k ervan in het bijzonder.

4.2.2 Evaluatiedimensies

De evaluatie wordt opgezet vanuit verschillende dimensies, met name:

- **Ex post** (minstens vanaf (de aanloop naar) de oprichting van VAIA in 2020) en **ex ante** (2026-2030).
- **Intern** (vanuit het oogpunt van VAIA) en **extern** (vanuit het oogpunt van de doelgroepen, de Vlaamse overheid en eventueel andere belanghebbenden).
- **Op zich, als onderdeel van het Vlaams Beleidsplan AI** en vanuit het **systeemperspectief**; dit laatste betekent onder meer rekening houdend met andere actoren die betrokken zijn bij het Vlaamse W&I-beleid en het Vlaamse beleid binnen de beleidsdomeinen Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie (WEWILS) en Onderwijs en Vorming (OV) en dit op verschillende beleidsniveaus en hun overeenstemmende doelstellingenkaders en met bijzondere aandacht voor levenslang leren en het verwerven van digitale competenties.
- Lokaal, regionaal tot internationaal.

³⁶ Hierbij wordt trapsgewijs uitgegaan van (het flankerend (beleids)luid van) het huidige Vlaams Beleidsplan AI, het Vlaamse W&I-systeem, het Vlaamse beleid binnen de beleidsdomeinen Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie (WEWILS) en Onderwijs en Vorming (OV), het globale Vlaamse beleid (huidig beleid, Visie 2050 en Vizier 2030), het federale kader en het Europese beleid inzake AI (voor zover relevant).

4.2.3 Beoogde resultaten van de evaluatie

De evaluatie van VAIA zal zich zowel op het verleden als op de toekomst richten, waarbij een goed evenwicht tussen beide onderdelen wordt nagestreefd. Hieronder worden de hoofdlijnen voor beide onderdelen van deze evaluatie weergegeven. De concrete invulling van deze hoofdlijnen wordt in hoofdstuk 5 vertaald in evaluatieluiken die de geplande evaluatie in meer detail toelichten.

Als resultaten van de evaluatie worden minstens verwacht:

1. **Ex-post-analyse en -beoordeling** over de periode vanaf (de aanloop naar) de oprichting van VAIA (2020) in termen van:
 - a) De wijze waarop de (evoluerende) doelstellingen en activiteiten werden vervuld (of nog vervuld zullen worden tegen eind 2025) en dit in functie van het (Vlaams/ruimer) beleidskader.
 - b) De prestaties van VAIA en dit minstens wat de behaalde resultaten binnen de verschillende initiatieven/activiteiten en de KPI's betreft.
 - c) De economische, maatschappelijke, beleidsmatige, wetenschappelijke en internationale impact van VAIA, zowel in Vlaanderen als daarbuiten (voor zover relevant).
 - d) Het gevoerde beleid, de governance en samenwerking (tussen de betrokken hogeronderwijsinstellingen) binnen VAIA en in het bijzonder wat betreft de centrale coördinatie van VAIA enerzijds en door de centrale VAIA-stuurgroep anderzijds.
 - e) Een financiële analyse van de aanwending van de subsidies en in het bijzonder wat betreft de middelen voorzien voor de centrale coördinatie van VAIA en de mate waarin (externe) financiering is aangetrokken (voor zover relevant).
 - f) De evolutie die VAIA heeft doorgemaakt sinds (de aanloop naar) de oprichting ervan in 2020.
 - g) De rol, positie en meerwaarde van VAIA in het ruime beleidskader en ten aanzien van andere actoren en/of beleidsinstrumenten en in het bijzonder als onderdeel van (het flankerend beleid(sluik) van) het (vorige en huidige) Vlaams Beleidsplan AI.
 - h) De samenwerking met andere partijen en in het bijzonder met de beoogde doelgroepen van VAIA (waarbij een onderscheid gemaakt moet worden tussen de periode vóór 2025 waarbij gefocust werd op professionals en onderzoekers en de periode vanaf 2025 waarbij professionals (waaronder onderzoekers en overheidsmedewerkers) en aanbieders van opleidingen over AI centraal staan), de partners in het VAIA-netwerk en de Vlaamse overheid als subsidieverstrekker.
 - i) De impact/gevolgen van de evoluerende maatschappelijke en beleidsmatige context en in het bijzonder wat betreft de recente Europese digitale strategieën en regelgeving inzake AI.
 - j) Systeemblik ten aanzien van de verschillende doelstellingenkaders van de Vlaamse overheid en daarbuiten: inpassing in en bijdrage tot de beleidskaders op de verschillende beleidsniveaus (d.i. Vlaamse W&I-systeem, vervolgens het Vlaamse beleid binnen de beleidsdomeinen WEWILS en OV, het globale Vlaamse beleid (huidig beleid,

Visie 2050 en Vizier 2030), het federale kader en de Europese beleidsagenda inzake AI, enz. (voor zover relevant)).

2. Ex-ante-analyse en -beoordeling (minimaal over de periode 2026-2030) van:

- a) Het ontwerp van toekomstplan 2026-2030 van VAIA in termen van:
 - i. Missie, visie, strategie, doelstellingen, ambities, prestaties en activiteiten
 - ii. Toekomstige werking, aansturing en opvolging
 - iii. Financiële implicaties/scenario's
 - iv. Economische, maatschappelijke, beleidsmatige, wetenschappelijke en internationale ambities en vooropgestelde paden naar impact
- b) Toekomstplannen van VAIA versus Vlaamse beleidsambities voor de toekomst.
- c) Toekomstige rol, positie en meerwaarde van VAIA in het ruime beleidskader en ten aanzien van andere actoren en/of beleidsinstrumenten en in het bijzonder als onderdeel van (het flankerend beleid(sluik) van) het huidige Vlaams Beleidsplan AI.
- d) Systeemblik ten aanzien van de verschillende doelstellingenkaders van de Vlaamse overheid en daarbuiten: inpassing in en bijdrage tot de beleidskaders op de verschillende beleidsniveaus (d.i. Vlaamse W&I-systeem, vervolgens het Vlaamse beleid binnen de beleidsdomeinen WEWILS en OV, het globale Vlaamse beleid (huidig beleid, Visie 2050 en Vizier 2030), het federale kader en de Europese beleidsagenda inzake AI, enz. (voor zover relevant)).

3. Conclusies en aanbevelingen

De evaluatie moet leiden tot een eindrapport waarin conclusies en aanbevelingen voor de toekomst zijn opgenomen voor een optimale werking en inschakeling van VAIA in het ruime beleidskader. Deze conclusies en aanbevelingen dienen rekening te houden met de sterktes, zwaktes, opportuniteiten, uitdagingen en bedreigingen waarmee VAIA vandaag en in de toekomst (mogelijks) geconfronteerd zal worden.

5 EVALUATIELUIKEN

Rekening houdend met de hogervermelde doelstellingen en beoogde resultaten van de evaluatie (zie hoofdstuk 4) dient de evaluatie minstens te bestaan uit onderstaande evaluatieluiken. De gekozen evaluatieonderwerpen (per luik) zijn niet altijd even strikt van elkaar te scheiden. Overlappingsen tussen de luiken zijn dan ook niet uitgesloten. Behalve de ex-post- en ex-antedimensies die expliciet worden weergegeven in de afzonderlijke onderdelen van de evaluatie, lopen de genoemde evaluatiedimensies doorheen alle onderscheiden evaluatieluiken en worden ze enkel geëxpliciteerd waar nuttig en relevant.

5.1 Ex-postvaluatie

Het ex-postluik van deze evaluatie heeft betrekking op de periode sinds (de aanloop naar) de oprichting van VAIA in 2020 (als onderdeel van (het flankerend beleids(luik) van) het Vlaams Beleidsplan AI) tot en met eind 2025.

5.1.1 **Rol, positie en meerwaarde**

In dit luik wordt verwacht dat nagegaan wordt hoe het **plan van aanpak van 2020** van VAIA en de concretisering ervan in de jaarlijkse werkplannen werden gerealiseerd of verwacht mag worden dat deze gerealiseerd zullen worden tegen eind 2025 en eventueel waarom (niet), alsook hoe de werking van VAIA werd bijgestuurd in de periode 2020-2025. De verwachte analyse en beoordeling dient ook aan te geven hoe de werking en activiteiten van VAIA zijn/waren afgestemd op de Vlaamse en ruimere beleidsdoelstellingen. Daarnaast wordt eveneens een analyse verwacht over de evoluerende rol, positie, meerwaarde en naambekendheid van VAIA en dit zowel in de Vlaamse als ruimere (internationale context).

De verwachte beoordeling omvat een **inhoudelijke analyse** van o.a. de realisatie van de (inhoudelijke en organisatorische) doelstellingen en activiteiten en de geleverde prestaties (o.a. de KPI's). Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn de mate waarin VAIA heeft bijgedragen aan de Vlaamse beleidsdoelstellingen als onderdeel van (het flankerend beleid(sluik) van) het (vorige en huidige) Vlaams Beleidsplan AI en aan de inschakeling in het beleid rond het verwerven van digitale competenties en levenslang leren. Als onderdeel van deze inhoudelijke analyse dient ook te worden nagegaan of de activiteiten van VAIA al of niet werden bijgesteld in het licht van de evoluerende beleidscontext in Vlaanderen, België, Europa en ruimer (voor zover relevant).

De eventuele bijdrage van VAIA tot de **doelstellingenkaders** van de opeenvolgende systemen kan in dit luik ook aan bod komen. Hierbij wordt trapsgewijs uitgegaan het Vlaamse W&I-systeem, het Vlaamse beleid binnen de beleidsdomeinen WEWILS en OV, het globale Vlaamse beleid (huidig beleid, Visie 2050 en Vizier 2030), het federale kader en de Europese beleidsagenda inzake AI (voor zover relevant).

5.1.2 **Werking, governance en aansturing**

In dit luik worden een analyse en beoordeling verwacht van de werking (o.a. personeelsbeleid, financieel beleid, communicatiebeleid, enz.) en de governance en aansturing van VAIA. Aspecten die in dit luik aan bod kunnen komen, hebben vooral betrekking op de organisatie en beleidsvoering door VAIA (d.i. intern perspectief, bv. de samenwerking en afstemming tussen de betrokken hogeronderwijsinstellingen, de centrale coördinatie van VAIA enerzijds en door de centrale VAIA-stuurgroep anderzijds, enz.), maar eveneens de opvolging van en het toezicht op VAIA (d.i. extern perspectief, bv. door de overkoepelende AI-stuurgroep, het (voormalige)

Departement EWI/het Departement WEWIS, enz.). Wat de analyse en beoordeling van de **planning en verantwoording** door VAIA betreft, dient in het bijzonder aandacht besteed te worden aan de (jaarlijkse) rapportering aan het (voormalige) Departement EWI/het Departement WEWIS. Daarnaast zijn ook de kwaliteitsbewaking voor wat betreft de activiteiten en het management ervan, alsook het vermijden van eventuele overlap met en het bewerkstellingen van aansluiting bij het opleidingsaanbod met andere initiatieven zijn belangrijke aandachtspunten binnen dit luik.

Verder wordt ook een **financiële analyse** (o.a. de aanwending en verantwoording van de subsidie, de eventuele opbouw van reserves, enz.) op een hoog aggregatieniveau verwacht. Zo is het niet de bedoeling om een diepgaande financiële analyse (d.i. audit) uit te voeren, maar om in kaart te brengen welke de inkomsten en uitgaven van VAIA waren in de periode 2020-2025 en hoe de beschikbare middelen werden (nog zullen worden) aangewend. In het bijzonder dient aandacht besteed te worden aan de middelen die VAIA heeft ingezet voor de realisatie van haar (inhoudelijke en organisatorische) doelstellingen en activiteiten en dit in termen van eigen middelen, middelen afkomstig van de Vlaamse overheid (waarbij een onderscheid verwacht wordt tussen EWI-/WEWIS-middelen enerzijds en middelen van andere entiteiten binnen de Vlaamse overheid anderzijds) en middelen van andere partijen buiten de Vlaamse overheid (voor zover relevant).

5.1.3 Resultaten, prestaties en impact

In dit luik wordt een analyse en beoordeling verwacht van de belangrijkste **resultaten** en de (economische, maatschappelijke, beleidsmatige, wetenschappelijke en internationale) **impact** (voor zover relevant) die VAIA heeft gerealiseerd of nog zal realiseren tegen eind 2025. Hierbij dient te worden nagegaan hoe en in welke mate de (inhoudelijke en organisatorische) doelstellingen en activiteiten en de KPI's tot dusver gerealiseerd en uitgevoerd zijn. De rol van VAIA als onderdeel van (het flankerend beleid(sluik) van) het (vorige en huidige) Vlaams Beleidsplan AI en de inschakeling van VAIA in het beleid rond het verwerven van digitale competenties en levenslang leren dienen in dit luik eveneens aan bod te komen.

In dit luik wordt eveneens een **netwerkanalyse** verwacht van VAIA met als doel om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van het VAIA-netwerk. Het is de bedoeling om de relatie van VAIA tot haar doelgroepen, tot actoren binnen het (vorige en huidige) Vlaams Beleidsplan AI, tot opleidingsaanbieders, tot (Vlaamse, nationale en internationale) partners (o.a. Voka, Agoria, Unizo, de Vlaamse hogeronderwijsinstellingen, de Nederlandse AI Coalitie, de Scottish AI Alliance, het netwerk rond Elements of AI, enz.) en tot de Vlaamse overheid (d.i. (voormalige) Departement EWI, (voormalige) Departement WSE en Europa WSE, het (huidige) Departement WEWIS, VLAIO, Departement Onderwijs en Vorming, enz.) in kaart te brengen. Hierbij dient o.a. te worden nagegaan in welk mate deze doelgroepen en stakeholders bereikt werden, welke opportuniteiten gecreëerd werden, alsook welke samenwerkingen werden opgezet.

5.2 Ex-ante-evaluatie

Het is de bedoeling dat het toekomstluik van de evaluatie van VAIA een even belangrijk deel van de evaluatie vormt als het ex-postluik en dit met het oog op het genereren van een maximaal leereffect voor alle betrokken partijen. Naar analogie met de ex-postevaluatie dient dit luik eveneens gekaderd te worden in de verschillende beleidsdomeinen en -niveaus en hun overeenstemmende doelstellingkaders.³⁷

³⁷ Zie voetnoot 36.

Dit luik van de evaluatie dient toekomstgericht te worden ingevuld en moet zich in eerste instantie richten op de plannen van VAIA zoals neergeschreven in het toekomstplan voor de periode 2026-2030 (zie hoofdstuk 3). Concreet worden een analyse en beoordeling verwacht van de vooropgestelde doelstellingen en de hieraan verbonden activiteiten, ambities, resultaten, prestaties en de te realiseren (economische, maatschappelijke, beleidsmatige, wetenschappelijke en internationale) impact (voor zover relevant). Specifiek voor de beoogde impact, wordt verwacht dat er strategieën worden ontwikkeld en voorgesteld gericht op het realiseren van deze impact (d.i. “paden naar impact”) en dat deze vooropgestelde paden worden geanalyseerd en beoordeeld.

Daarnaast dienen ook een analyse en beoordeling uitgevoerd te worden van de toekomstige werking, aansturing en governance (ten aanzien) van VAIA en dit vanuit zowel een intern als een extern perspectief. Wat het interne perspectief betreft, dienen volgende aspecten (minstens) aan bod te komen: planning, (interne) coördinatie, opvolging en verantwoording, management, kwaliteitsbewaking, personeelsbeleid, (laagdrempelige) communicatiestrategieën, financieel beleid, maatschappelijke dienstverlening, enz.

Wat het externe perspectief betreft, dienen de regelgeving en de externe opvolging ervan vanuit een toekomstperspectief geanalyseerd en beoordeeld te worden. Concreet worden voor dit luik mogelijke toekomstscenario's verwacht voor een efficiënte en effectieve aansturing en opvolging (ten aanzien) van VAIA (bv. onder de vorm van nieuwe, bijkomende of andere (kwantitatieve en kwalitatieve) KPI's of andere mogelijke leverbaarheden of andere onderdelen van de (jaarlijkse) rapportering aan en opvolging door het Departement WEWIS) en dit met het oog op eenvoud, duidelijkheid, efficiëntie en transparantie. De toekomstmogelijkheden wat betreft bestaande of nog op te zetten (lokale, Vlaamse, nationale of internationale) samenwerkingsverbanden, alsook de afstemming en synergieën met de doelgroepen (d.i. professionals (waaronder onderzoekers en overheidsmedewerkers) en aanbieders van opleidingen over AI) dienen in dit luik aan bod te komen.

Vervolgens wordt in dit luik ook een analyse en beoordeling verwacht van de relatie van VAIA tot andere (Vlaamse) actoren en beleidsinstrumenten (en in het bijzonder als onderdeel van (het flankerend beleid(sluik) van) het Vlaams Beleidsplan AI en de inschakeling in het beleid rond het verwerven van digitale competenties en levenslang leren), onder meer met het oog op efficiëntie en effectiviteit. In dit kader dienen ook de toekomstige inpassing in en bijdragen aan de opeenvolgende Vlaamse beleidskaders en hun doelstellingen (o.a. het Vlaamse W&I-systeem, het Vlaamse beleid binnen de beleidsdomeinen WEWILS en OV, het globale Vlaamse beleid (huidig beleid, Visie 2050 en Vizier 2030)), het federale kader en het Europese beleid inzake AI (voor zover relevant) te worden geanalyseerd en beoordeeld.

5.3 Conclusies en aanbevelingen

Het geheel van de evaluatie moet leiden tot een eindrapport dat minstens een beknopte beschrijving van de beleidscontext omvat, een toelichting geeft over de evaluatiecontext en evaluatie-aanpak, een overzicht omvat van de ingezette methodes en middelen, van de uitgevoerde analyses en de eraan verbonden beoordelingen en dat tot slot een aantal conclusies en aanbevelingen formuleert. Het eindrapport dient te beantwoorden aan de doelstellingen van de evaluatie, dient rekening te houden met de onderscheiden evaluatiedimensies, en moet de beoogde resultaten opleveren en dient verder tegemoet te komen aan alle evaluatieluiken.

6 ONDERDELEN EN AANPAK VAN DE EVALUATIE

6.1 Methodologieën

De methodologieën die bij de uitvoering van de evaluatie minstens aan bod moeten komen, zijn:

1. Deskstudie
2. Interviews
3. Doelgroepenbevraging
4. Inzet van internationale expertise ter ondersteuning van de evaluatie
5. Netwerkanalyse
6. SWOT-analyse
7. Toekomstgerichte methodologieën ter ondersteuning van het ex-anteluik van de evaluatie
8. Systeembenadering van de omgeving en t.o.v. de relevante beleidskaders/-instrumenten

De werkzaamheden in het kader van deze evaluatie moeten leiden tot een eindrapportering waarvan de inhoud in grote lijnen wordt omschreven in hoofdstuk 5.

6.2 Evaluatieproces/-procedure

6.2.1 Bronnen

De evaluatie kan steunen op verschillende bronnen, waaronder de besluiten van en nota's aan de Vlaamse Regering betreffende de toekenningen van de subsidie voor de oprichting (2020) en de werking (2021, 2023, 2024 en 2025) van VAIA, de regelgeving, de beleidsnota's, beleidsbrieven en beleids- en begrotingstoelichtingen (BBTs), het (vorige en huidige) Vlaams Beleidsplan AI, de werkplannen van VAIA, de jaarverslagen en financiële rapporteringen van VAIA, de zelfevaluatie (ex post en ex ante) opgesteld door (de vertegenwoordigers van) VAIA, enz. (zie sectie 8.1).

Verder zullen de bevoegde Vlaamse beleidsactoren (in eerste instantie (de dossierbehandelaars bij) het Departement WEWIS en (eventueel) het kabinet van de bevoegde minister) in het kader van deze evaluatie een toekomstvisie opstellen met betrekking tot VAIA. Deze toekomstvisie zal bij de uitvoering van de evaluatie ook als bron ter beschikking worden gesteld aan de externe consultant die als evaluator zal worden ingezet (zie sectie 6.2.2) en dient gericht ingezet te worden met het oog op een weloverwogen advies over de toekomst.

Conform de evaluatiepraktijk van het Departement WEWIS werd aan (de vertegenwoordigers van) VAIA gevraagd om een zelfevaluatie op te stellen, bestaande uit een ex-post- en een ex-antegedeelte en uitgewerkt op een hoog aggregatieniveau. Om het opstellen van de verwachte zelfevaluatie te vergemakkelijken, heeft de evaluatiecel van de afdeling Coördinatie, Evaluatie, EU & Internationaal O&O&I-beleid van het Departement WEWIS een leidraad/richtlijnen opgesteld die opgenomen is als bijlage A bij dit plan van aanpak. Verwacht wordt dat voor de zelfevaluatie een coherente terugblik wordt opgesteld, dat hieruit een eigen SWOT wordt afgeleid en dat dit alles aangewend wordt om een vooruitblik uit te werken en de leidraad/richtlijnen hierbij als hulpmiddel te gebruiken.

6.2.2 Evaluator

Voor de uitvoering van deze evaluatie zal een externe consultant worden ingezet die aangesteld zal worden via de aanbesteding van een overheidsopdracht. Van de consultant wordt verwacht dat hij bij de uitvoering van zijn opdracht de onderscheiden evaluatieluiken voor de evaluatie van

VAIA vertaalt in een set van samenhangende en relevante evaluatievragen en in zijn werkplan voor de uitvoering ervan methodologieën aanwendt die tegemoetkomen aan de doelstellingen van de evaluatie en leiden tot de beoogde resultaten. Verder zal de consultant bij de uitvoering van de evaluatie-opdracht een beroep moeten doen op verschillende vormen van expertise en diverse stakeholders moeten raadplegen om de opdracht tot een goed einde te kunnen brengen. De consultant moet alle onderdelen van de evaluatie op zich nemen (zie sectie 6.1) en minstens de bronnen aanwenden die ter beschikking staan van deze evaluatie (zie sectie 6.2.1).

6.2.3 Begeleiding van de evaluatie/evaluatieproces

Voor de dagelijkse opvolging van de evaluatiewerkzaamheden van deze evaluatie-opdracht is een **operationele werkgroep** ingesteld. Deze bestaat uit de dossierbehandelaar voor de evaluatie en zijn/haar back-up die behoren tot de evaluatiecel van de afdeling Coördinatie, Evaluatie, EU & Internationaal O&O&I-beleid en de (voormalige en nieuwe) dossierbehandelaars van VAIA bij de afdeling Economie, Innovatie en Transitie en bij de afdeling Coördinatie, Evaluatie, EU & Internationaal O&O&I-beleid van het Departement WEWIS. Het (enige) aanspreekpunt (SPOC) voor alle betrokkenen bij de evaluatie is de eerder vermelde dossierbehandelaar voor de evaluatie.

De **evaluatiestuurgroep** is het orgaan dat bevoegd is voor het toezicht op en de begeleiding van het evaluatieproces. De werking ervan is neergelegd in een huishoudelijk reglement. De stuurgroep waakt over het correcte verloop van het evaluatieproces en kan dit zo nodig bijsturen. De rapportering vindt plaats aan de leden van de evaluatiestuurgroep die de kwaliteit van het geleverde werk bewaakt. Verder ziet de evaluatiestuurgroep erop toe dat de evaluatie-opdracht van de externe consultant wordt uitgevoerd in overeenstemming met de bepalingen van het opdrachtbestek en dat de werkzaamheden van de externe consultant resulteren in een eindrapportering met concrete aanbevelingen die inpasbaar zijn in de regelgeving. De evaluatiestuurgroep is ook het orgaan dat de interviewlijsten, de tussentijdse resultaten, de (ontwerp)rapportering en andere stukken, voorstellen en/of deliverables valideert. De evaluatiestuurgroep die deze evaluatie begeleidt, is samengesteld uit vertegenwoordigers van het departement (afdeling Coördinatie, Evaluatie, EU & Internationaal O&O&I-beleid en afdeling Economie, Innovatie en Transitie) en een vertegenwoordiger van de minister in de hoedanigheid van waarnemer. De externe consultant wordt uitgenodigd deel te nemen aan de stuurgroep, maar maakt er geen deel van uit.

6.2.4 Nazorg

In het kader van de kwaliteitsbewaking en dit wat betreft de dienstverlening van de evaluatiecel van afdeling Coördinatie, Evaluatie, EU & Internationaal O&O&I-beleid van het Departement WEWIS aan zowel de beleidsvoorbereidende entiteiten als aan het evaluatievoorwerp, vindt (enige tijd) na afloop van een evaluatie een kwaliteitscontrole van het proces plaats. Dit gebeurt onder de vorm van een nazorggesprek met de betrokken partijen, waaronder het evaluatievoorwerp. Dit gesprek betreft het procesmatige aspect van de evaluatie en staat aldus los van de inhoudelijke uitkomst van de evaluatie. Het staat de geëvalueerde(n) vrij om tijdens het nazorggesprek ook hun mening te geven omtrent de inhoudelijke aspecten van de evaluatie in kwestie, maar het nazorggesprek is hiervoor niet het kader.

6.2.5 Planning

De evaluatie dient uiterlijk tegen **30 november 2025** te zijn voltooid. De voorgestelde timing garandeert enerzijds dat er voldoende informatie en resultaten beschikbaar zijn om de evaluatie ten gronde uit te voeren en anderzijds dat de resultaten ervan meegenomen kunnen worden bij de onderhandelingen over de toekomst van VAIA.

De indicatieve planning voor de uitvoering van deze evaluatie is als volgt:

1. Toelichten hoofdlijnen plan van aanpak (PVA) en leidraad/richtlijnen voor het opstellen van de zelfevaluatie in het kader van de evaluatie van VAIA aan de vertegenwoordigers van VAIA: 18 februari 2025
2. Toelichten ontwerp van PVA aan de vertegenwoordigers van VAIA: 27 maart 2025
3. Aanvullen ontwerp van PVA op basis van de toelichting ervan aan de vertegenwoordigers van VAIA en interne validatie: begin april 2025
4. Overmaken intern gevalideerd PVA aan (het kabinet van) de minister: begin april 2025
5. Opstarten aanbesteding evaluatie-opdracht met het oog op het aanstellen van een externe consultant: eerste helft april 2025
6. Start opdracht consultant: ten laatste eind mei 2025
7. Overmaken van de zelfevaluatie over VAIA door de vertegenwoordigers van VAIA: 6 juni 2025
8. Eerste stuurgroepvergadering: 11 juni 2025 (9u-11u)
9. Opleveren ontwerp van eindrapport: eind oktober 2025
10. Validatie ontwerp van eindrapporten door de stuurgroep en nazicht door de vertegenwoordigers van VAIA (1 week) met het oog op de verbetering van materiële fouten: midden november 2025.
11. Afronden eindrapportering: 30 november 2025
12. Nazorggesprekken: februari 2026

7 INFORMEREN VAN EN COMMUNICEREN MET HET EVALUATIEVOORWERP

Op 18 februari 2025 vond een eerste overleg plaats met vertegenwoordigers van VAIA. Tijdens dit overleg werden zowel de evaluatiepraktijk van het departement als de hoofdlijnen voor de geplande evaluatie van 2025 toegelicht. De leidraad/richtlijnen voor het opstellen van de zelfevaluatie werd eveneens tijdens dit overleg moment besproken.

Op 27 maart 2025 vond een tweede overleg plaats met vertegenwoordigers van VAIA waarbij het ontwerp van plan van aanpak werd toegelicht. Hierbij werd aan VAIA om feedback gevraagd over het ontwerp van plan van aanpak. Onderhavig plan van aanpak werd na deze toelichting aangepast op basis van de gemaakte afspraken. Tijdens dit overleg werd afgesproken/bevestigd dat de zelfevaluatie (ex post en ex ante) voor de evaluatie van VAIA opgeleverd zal worden tegen 6 juni 2025.

8 UITVOERING EN PROCEDUREEL VERLOOP VAN DE EVALUATIE

Voor de uitvoering van de evaluatie zal een beroep worden gedaan op een externe consultant (zie sectie 6.2.2). De consultant zal worden aangesteld via een aanbestedingsprocedure. Het is de bedoeling deze procedure in april van 2025 op te starten. De evaluatiecel van de afdeling Coördinatie, Evaluatie, EU & Internationaal O&O&I-beleid staat in voor het geheel van (de afhandeling van) de aanbestedingsprocedure van de opdracht van de consultant. Dit omvat zowel het voortraject, de eigenlijke aanbestedingsprocedure als de opvolging van de uitvoering van de opdracht.

8.1 Beschikbare documenten

Volgende informatie zal ter beschikking worden gesteld aan de consultant, hetzij als bijlage bij het bestek, hetzij op de relevante website, hetzij elektronisch op te vragen bij het departement:

Voor het opstellen van de offerte:

- Informatie over [VAIA](#)
- [Evaluatierapport](#) van het Vlaams Beleidsplan AI van 2023
- Regelgeving ([W&I-decreet](#))
- Regeerakkoorden, beleidsbrieven en beleidsnota's, beleids- en begrotingstoelichtingen³⁸
- Visie 2050 en Vizier 2030
- Diverse adviezen (SERV, VARIO, enz.) (zie websites adviesorganen)

Bij de plaatsing van de opdracht (of later):

- Relevante besluiten van en nota's/mededelingen aan de Vlaamse Regering
- Werkplannen van VAIA
- Jaarverslagen en financiële rapporteringen van VAIA
- Zelfevaluatie (ex post en ex ante) opgesteld door (vertegenwoordigers van) VAIA
- Toekomstvisie opgesteld door de dossierbehandelaars bij het Departement WEWIS
- Enz.

³⁸ Via <https://www.ewi-vlaanderen.be/publicaties> of op de website van het Vlaams Parlement www.vlaamsparlement.be.

9 GEBRUIK EN VERSPREIDING VAN DE EVALUATIE-RESULTATEN

Conform de communicatiestrategie die het Departement WEWIS hanteert voor beleidsevaluaties³⁹, wordt het eindrapport van de evaluatie een maand na de formele oplevering ervan publiek.⁴⁰ In de periode daarvoor is het eindrapport nog vertrouwelijk en wordt dit enkel ter beschikking gesteld aan de direct betrokken partijen, nl. de bevoegde minister(s), de leden van de stuurgroep die de evaluatie heeft begeleid en (vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp.

Voor de eindrapportering finaal gevalideerd wordt (door de stuurgroep), krijgen de vertegenwoordigers van het evaluatievoorwerp de mogelijkheid om het (ontwerp van) eindrapport na te lezen met het oog op de verbetering van materiële fouten. Vastgestelde materiële fouten moeten altijd verbeterd worden en conclusies of aanbevelingen die erop gebaseerd waren, moeten overeenkomstig aangepast worden. Voor het nazicht met het oog op de verbetering van materiële fouten krijgen de vertegenwoordigers van het evaluatievoorwerp één week tijd en de verwachte periode waarin dit nazicht moet uitgevoerd worden, wordt ruim op voorhand meegedeeld, zodat deze werkzaamheden opgenomen kunnen worden in de eigen planning. Bij het finaliseren van het eindrapport dient rekening gehouden te worden met de door (de vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp overgemaakte overzicht van materiële fouten. Eventuele conclusies en aanbevelingen die erop waren gebaseerd, moeten aangepast worden. Pas nadat deze aanpassingen zijn doorgevoerd en de stuurgroep deze herwerkte versies heeft gevalideerd, kan de fase van de formele oplevering van het eindrapport aangevat worden.

In principe kunnen de vertegenwoordigers van het evaluatievoorwerp na de afronding van de evaluatieprocedure een beroep doen op de externe consultant om de resultaten van de evaluatie toe te lichten, conform de hierboven omschreven communicatiestrategie. In het opdrachtbestek voor de aanbesteding van deze evaluatie-opdracht wordt hiervoor een specifieke optie voorzien.

Gedurende de periode van een maand na de formele oplevering⁴¹ van het eindrapport krijgen de vertegenwoordigers van het evaluatievoorwerp de kans om formeel te reageren op de evaluatieresultaten en deze formele reactie over te maken aan de bevoegde instanties (d.i. de bevoegde minister(s) en het Departement WEWIS).

³⁹ Zie [WEWIS-website](#).

⁴⁰ Het is uiteraard de publieke eindrapportering die wordt bekendgemaakt op de website van het Departement WEWIS. In de publieke eindrapportering zijn vertrouwelijke bedrijfs-, persoonsgegevens en andere vertrouwelijke gegevens verwijderd of onleesbaar gemaakt. De (voor zover van toepassing) niet-publieke versie van de eindrapportering blijft te allen tijde vertrouwelijk.

⁴¹ Indien de formele oplevering in juli of augustus plaatsvindt, dan start deze periode van een maand op 1 september (van hetzelfde kalenderjaar).

A. LEIDRAAD/RICHTLIJNEN VOOR HET OPSTELLEN VAN DE ZELFEVALUATIE IN HET KADER VAN DE EVALUATIE VAN 2025 VAN VAIA

A.1 Inleiding

De evaluatiecel van het Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale economie (WEWIS) heeft in het kader van de in 2025 geplande evaluatie van de **Vlaamse AI Academie (in wat volgt kortweg VAIA)**, een richtlijn/leidraad opgesteld, die bestaat uit een lijst van thema's die ingevuld kunnen worden/aan bod kunnen komen bij het uitwerken van de zelfevaluatie die verwacht wordt van de vertegenwoordigers van het "evaluatievoorwerp". **De verwachte zelfevaluatie mag in het Nederlands worden opgesteld.**

De verwachte zelfevaluatie dient uit een **ex-postluik (terugblik)** en een **ex-anteluik (vooruitblik)** te bestaan, waarbij een goed evenwicht tussen beide luiken wordt beoogd. De bedoeling is om VAIA toe te laten een ex-postreflectie (2020-2024/2025) op te stellen en op basis hiervan ook een aantal krachtlijnen uit te zetten voor de toekomst (d.i. een vooruitblik of ex-antereflectie voor de periode 2026-2030). De evaluatie is er immers op gericht om zo goed mogelijk bij te dragen aan de toekomstige beleidsontwikkeling.

Aangezien van VAIA verwacht wordt dat zij jaarlijkse omstandig rapporteren aan het (voormalige) Departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI), kan (het ex-postluik van) de verwachte zelfevaluatie in principe op een (voldoende) hoog aggregatieniveau worden uitgewerkt. Bij het opstellen van de gevraagde zelfevaluatie, kan – waar mogelijk en relevant – altijd verwezen worden naar al bestaande documenten of beschikbare gegevens (bv. jaarverslagen, informatie op de VAIA-website, andere rapporteringen, enz.). Het is niet de bedoeling dergelijke informatie te reproduceren.

A.2 Scope van de in 2025 geplande evaluatie

Het is de bedoeling om na te gaan of de aanpak die VAIA hanteerde of hanteert (nog altijd) de meest aangewezen was/is om de vooropgestelde doelstellingen te bereiken. Elementen die in de evaluatie aan bod kunnen komen, zijn o.a. de aansturing, (de besteding van) de beschikbare middelen (zowel voor de oprichting als de uitvoering van de werking van VAIA, als voor de financiering van activiteiten), de afstemming en samenwerking tussen de Vlaamse universiteiten en hogescholen in het kader van VAIA, het bereik van en de samenwerking met de doelgroepen, enz. **Een evaluatie van de opleidingen die via VAIA aangeboden worden valt daarentegen buiten de scope van de in 2025 geplande evaluatie.**

VAIA vloeide voort uit (het flankerend beleid(sluik) van) het Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie (AI) 2019-2023. Vanuit deze optiek is het ook de bedoeling om in kaart te brengen hoe VAIA gelinkt is aan en heeft bijgedragen tot het vorige en huidige Vlaams Beleidsplan AI als geheel en het flankerend beleid(sluik) ervan in het bijzonder.

A.3 Context voor het opstellen van de zelfevaluatie

De in 2025 geplande evaluatie heeft zoals hierboven aangegeven, in hoofdzaak betrekking op de realisatie van de doelstellingen en activiteiten, de werkplannen, het AI-opleidingsaanbod voor de

verschillende doelgroepen, het personeelsbeleid, de aansturing en governance, de samenwerking en synergieën – zowel binnen VAIA als daarbuiten – enz., van VAIA als geheel.

De evaluatie wordt opgezet vanuit twee primaire dimensies, namelijk ex post en ex ante, maar benadert het evaluatievoorwerp ook vanuit een aantal andere perspectieven/invallshoeken, namelijk VAIA op zich (d.i. intern perspectief) en in relatie tot de doelgroepen en andere belanghebbenden (d.i. extern perspectief), vanuit een lokaal, regionaal tot internationaal perspectief en verder vanuit een systeemperspectief (d.i. met name rekening houdend met het systeem/de systemen waarvan VAIA deel uitmaakt (in het bijzonder het flankerend beleid(slui)k) van het vorige en huidige Vlaams Beleidsplan AI), alsook de aangrenzende beleidsdomeinen, de verschillende beleidsniveaus en hun overeenstemmende doelstellingenkaders).⁴²

De evaluatie omvat zowel een beoordeling van VAIA zelf als van de activiteiten die door VAIA ontplooid werden/worden. Bij de ex-postbeoordeling van VAIA ligt de nadruk op de oprichting van VAIA, de doelstellingen (en de realisatie ervan), de activiteiten, de werking, de aansturing en governance (en in het bijzonder de coördinatie door KU Leuven en de werking van de VAIA-stuurgroep) en de organisatorische aspecten, terwijl bij de beoordeling van de activiteiten de nadruk eerder zal liggen op de behaalde resultaten, de (economische, maatschappelijke, beleidsmatige, wetenschappelijke en internationale) impact (voor zover relevant), de samenwerking met en synergieën tussen de Vlaamse universiteiten en hogescholen (vertegenwoordigd door de Vlaamse Hogescholenraad) in het kader van VAIA, de interactie met de doelgroepen (waarbij een onderscheid gemaakt moet worden tussen de periode vóór 2025 waarbij gefocust werd op professionals en onderzoekers en de periode vanaf 2025 waarbij professionals (waaronder onderzoekers en overheidsmedewerkers) en aanbieders van opleidingen over AI centraal staan), met de Vlaamse overheid (d.i. (voormalige) Departementen EWI, WSE, Onderwijs en Vorming (OV) en VLAIO) en met andere belanghebbenden, alsook de wisselwerking met (het flankerend beleid van) het vorige en huidige Vlaams Beleidsplan AI, enz.

Een belangrijk deel van de evaluatie is daarnaast ook gericht op de toekomst en omvat onder andere een analyse en beoordeling van de toekomstplannen voor de komende vijfjarige periode voor VAIA en dit ook gezien in relatie tot (het flankerend beleid van) het huidige Vlaams Beleidsplan AI voor de periode 2024-2028.

Aansluitend hierop wordt er verwacht dat er rekening gehouden wordt met de (evoluerende) beleidscontext en in het bijzonder met de Vlaamse en recente Europese digitale strategieën en regelgeving inzake AI en dat er aangegeven wordt of en hoe VAIA in het verleden heeft bijgedragen (en nog verder zal bijdragen tot eind 2025) tot de doelstellingenkaders van de aangrenzende beleidsdomeinen en verschillende beleidsniveaus, alsook aantoon hoe de toekomstplannen erop zullen inspelen en ertoe zullen bijdragen.

A.4 Richtlijn/Leidraad voor het opstellen van de zelfevaluatie

De vertegenwoordigers van VAIA kunnen voor het opstellen van de zelfevaluatie uitgaan van onderstaande richtlijn/leidraad die is onderverdeeld in een aantal thema's. Het is de bedoeling om op basis van deze beschreven thema's voldoende elementen aan te reiken om elk thema te onderbouwen en in te vullen in de op te stellen zelfevaluatie. **De gekozen thema's zijn niet altijd even strikt van elkaar te scheiden; overlappingen tussen de thema's zijn dan ook niet uitgesloten.**

⁴² Zie voetnoot 36.

A.4.1 Inhoud van de ex-postzelfevaluatie (2020-2024/2025)

Voor het ex-postluik van de zelfevaluatie wordt verwacht dat de vertegenwoordigers van VAIA een reflectie maken over de periode sinds de oprichting ervan in 2020 (als onderdeel van (het flankerend beleid(slui)k van) het vorige en huidige Vlaams Beleidsplan AI) en dit tot en met vandaag, alsook wat er nog in 2025 verwacht mag worden.⁴³ Deze terugblik dient op een (voldoende) hoog aggregatieniveau te gebeuren en dient ook in acht te nemen welke doelstellingen, resultaten, activiteiten en impact voor VAIA initieel werden vooropgesteld én of en hoe deze werden gerealiseerd of nog gerealiseerd zullen worden tegen eind 2025. Verder is het ook van belang dat bij de uitwerking van dit luik van de zelfevaluatie rekening wordt gehouden met de evoluerende beleidscontext en -doelstellingen.

A.4.1.1 Rol, positie en meerwaarde

In dit luik wordt een korte toelichting verwacht bij de oprichting van VAIA, (de totstandkoming van) de doelstellingen, activiteiten en het opleidingsaanbod en de concretisering ervan in werkplannen, alsook hoe deze zijn geëvolueerd in de beschouwde periode. In dit verband dient bijzondere aandacht te gaan naar de mate waarin en de wijze waarop de doelstellingen, activiteiten en het opleidingsaanbod van VAIA werden gerealiseerd of verwacht mag worden dat deze gerealiseerd zullen worden tegen eind 2025 en eventueel waarom (niet). Verder dient de (al dan niet geëvolueerde) rol, positie en meerwaarde van VAIA in dit luik ook aan bod te komen.

Ook wordt verwacht dat aangegeven wordt hoe VAIA is/was ingebed in/afgestemd op de Vlaamse beleidsdoelstellingen en in het bijzonder als onderdeel van (het flankerend beleid(slui)k van) het vorige en huidige Vlaams Beleidsplan AI en de inschakeling in het beleid rond het verwerven van digitale competenties en levenslang leren. Daarnaast moet worden toegelicht hoe en waarom de doelstellingen werden bijgesteld in het licht van de evoluerende beleidscontext in Vlaanderen en ruimer. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is de omschakeling van de doelstellingen gebaseerd op drie productielijnen (d.i. de megafoonfunctie, expertisefunctie en (co-)creatiefunctie) in de periode 2020-2022 naar doelstellingen gebundeld in (inhoudelijke) pijlers (d.i. vraagcaptatie, verspreiden, verbinden, samen ontwikkelen) en (organisatorische) domeinen (d.i. communicatie, organisatie en governance, AI-aanbod voor onderzoekers en internationalisering) vanaf 2023. Verder wordt ook een analyse verwacht over hoe het opleidingsaanbod tot stand is gekomen en hoe de activiteiten binnen VAIA ten uitvoer werden gebracht en hoe deze hebben bijgedragen tot het verwerven van digitale competenties en levenslang leren in Vlaanderen wat betreft AI.

Dit luik van de ex-postzelfevaluatie wordt bij voorkeur uitgewerkt vanuit zowel een intern als een extern perspectief en zowel op zichzelf als vanuit een systeemperspectief. Hierbij wordt in eerste instantie uitgegaan van (het flankerend beleid(slui)k van) het vorige en huidige Vlaams Beleidsplan AI en vervolgens van het Vlaamse W&I-systeem, het Vlaamse beleid binnen de beleidsdomeinen WEWILS en OV, het globale Vlaamse beleid (huidig beleid, Visie 2050 en Vizier 2030), het federale kader en de Europese beleidsagenda inzake AI (voor zover relevant).

A.4.1.2 Werking, governance en aansturing

Dit luik van de ex-postzelfevaluatie heeft in eerste instantie betrekking op de werking, governance en aansturing van VAIA. Het is de bedoeling dat een eigen inschatting wordt gegeven van de werking en het functioneren over de voorbije periode. Aspecten die in dit luik aan bod kunnen komen, hebben vooral betrekking op de organisatie, de beleidsvoering (o.a. personeelsbeleid,

⁴³ Aangezien de zelfevaluatie tegen begin juni 2025 opgeleverd dient te worden, zullen de resultaten voor 2025 nog niet volledig bekend zijn. Hier wordt dus verwacht dat VAIA een voorlopige inschatting maakt van wat nog gerealiseerd zal worden tegen eind 2025 en wat (mogelijks) niet en waarom (niet).

financieel beleid, communicatiebeleid, coördinatie/management, enz.), de opvolging, het toezicht en de rapportering over (de voortgang van) de activiteiten van VAIA en dit zowel vanuit een intern als een extern perspectief.

Het interne perspectief heeft in hoofdzaak betrekking op de interne werking, de samenwerking en afstemming tussen de Vlaamse universiteiten en hogescholen (vertegenwoordigd door de Vlaamse Hogescholenraad) in het kader van VAIA, de coördinatie door KU Leuven, enz.), de governance, de aansturing (en in het bijzonder (de werking van) de VAIA-stuurgroep en de vertegenwoordiging in en afstemming met de centrale stuurgroep van het Vlaams Beleidsplan AI⁴⁴). De kwaliteitsbewaking van het opleidingsaanbod en de aansluiting met andere initiatieven, is een belangrijk aandachtspunt binnen dit luik van de ex-postzelfevaluatie.

Specifiek wat het financiële beleid betreft, dient aandacht te worden besteed aan de middelen die VAIA heeft ingezet voor de realisatie van de activiteiten en het opleidingsaanbod en dit in termen van eigen middelen (d.i. middelen van de Vlaamse universiteiten en hogescholen), EWI/WEWIS-middelen (d.i. middelen voorzien in het vorige en huidige Vlaams Beleidsplan AI), middelen van andere entiteiten binnen de Vlaamse overheid en middelen van andere (publieke en/of private) partijen buiten de Vlaamse overheid (bv. middelen van externe opleidingsaanbieders). De financiële engagementen en meer specifiek de verdeling van de personeels- en werkingsmiddelen enerzijds (zowel binnen VAIA als geheel als tussen de deelnemende instellingen) en de resterende saldi anderzijds dienen ook onder de loep genomen te worden. Verder wordt ook een toelichting verwacht bij de acties die ondernomen werden en worden om dubbelfinanciering te vermijden, alsook wat betreft de marktconformiteit van de inschrijvingsgelden van het aanbod en de mate waarin dit opleidingsaanbod al dan niet zelfbedruipend is of niet (en waarom (niet)).

Vanuit een extern perspectief dient de werking, governance en aansturing van VAIA onder de loep te worden genomen. Aandachtspunten hierbij zijn de samenwerking en/of afstemming van het aanbod met de doelgroepen (waarbij een onderscheid gemaakt moet worden tussen de periode vóór 2025 waarbij gefocust werd op professionals en onderzoekers en de periode vanaf 2025 waarbij professionals (waaronder onderzoekers en overheidsmedewerkers) en aanbieders van opleidingen over AI centraal staan). Verder wordt ook een toelichting verwacht over de rol van VAIA binnen (het flankerend beleid van) het (vorige en huidige) Vlaams Beleidsplan AI, en ten dienste van externe opleidingsaanbieders en de Vlaamse beleidsactoren (d.i. (voormalige) Departementen EWI, WSE, Onderwijs en Vorming (OV) en VLAIO, enz.).

De rol van het (voormalige) Departement EWI als subsidieverstrekker (o.a. via vertegenwoordiging in de VAIA-stuurgroep, het nazicht van de activiteitenverslagen, tussentijds (informeel) overleg, enz.) dient eveneens aan bod te komen in dit luik. Vanuit dit oogpunt wordt ook verwacht dat de regelgeving wordt bekeken en dat er gereflecteerd wordt over de opvolging van VAIA door het (voormalige) Departement EWI over de afgelopen periode.

A.4.1.3 Resultaten, prestaties en impact

In dit luik van de ex-postzelfevaluatie is het de bedoeling om dieper in te gaan op de belangrijkste resultaten en de (economische, maatschappelijke, beleidsmatige, wetenschappelijke en internationale) impact (voor zover relevant) die VAIA in de voorbije periode heeft gerealiseerd of nog zal realiseren tegen eind 2025. Hierbij is het niet de bedoeling om enkel in te gaan op de meer

⁴⁴ Het (vorige en huidige) Vlaams Beleidsplan AI wordt opgevolgd door een overkoepelende AI-stuurgroep die opgezet wordt onder leiding van VLAIO en het (voormalige) Departement EWI (nu geïntegreerd in het Departement WEWIS) met een vertegenwoordiging van de relevante stakeholders uit het bedrijfsleven en het onderzoeksveld. Er wordt onder meer een beroep gedaan op de centrale stuurgroep van het Vlaams Beleidsplan AI voor de goedkeuring van de werkplannen.

kwantitatieve resultaten (zoals vastgelegd in de KPI's), maar ook op de kwalitatieve realisaties en (paden naar) impact.

Concreet wordt binnen dit luik een overzicht verwacht van en een toelichting over de resultaten (in termen van economische, maatschappelijke, beleidsmatige, wetenschappelijke en internationale impact) die de Vlaamse subsidies voor VAIA hebben opgeleverd (voor zover relevant) en dit voor alle beoogde doelgroepen (waarbij een onderscheid gemaakt moet worden tussen de periode vóór 2025 waarbij gefocust werd op professionals en onderzoekers en de periode vanaf 2025 waarbij professionals (waaronder onderzoekers en overheidsmedewerkers) en aanbieders van opleidingen over AI centraal staan) als binnen de bredere (internationale) context. De samenwerking met en/of diensten aan universiteiten, hogescholen en externe opleidingsaanbieders dient hier ook te worden toegelicht.

Er wordt eveneens een toelichting verwacht over de mogelijkheden die de middelen teweeggebracht hebben wat betreft het opzetten en (verder) uitbouwen van (bestaande) samenwerkingsverbanden (in Vlaanderen en daarbuiten). De eventuele bijdrage van VAIA tot de doelstellingenkaders van de opeenvolgende systemen kan in dit luik ook aan bod komen. Hierbij wordt trapsgewijs uitgegaan van (het flankerend beleid(sluik) van) het Vlaamse AI-beleid, het Vlaamse W&I-beleid, het Vlaamse beleid binnen de beleidsdomeinen WEWILS en OV, het globale Vlaamse beleid (incl. Visie 2050 en Vizier 2030) en het federale en Europese beleid inzake AI (voor zover relevant).

A.4.1.4 SWOT

Voortbouwend op het voorgaande wordt eveneens verwacht dat een eigen SWOT-analyse wordt opgesteld die vervolgens in de ex-antezelfevaluatie kan aangewend worden. Concreet wordt er verwacht dat aangegeven wordt welke de sterke/zwakke punten waren in de afgelopen periode op het vlak van (de realisatie van) de doelstellingen, activiteiten en het opleidingsaanbod, de rol, positie en meerwaarde, de werking, governance en aansturing en waarom, alsook welke prestaties en welke impact als sterk(st)/zwak(st) kunnen worden beschouwd en waarom. Verder wordt verwacht dat aangegeven wordt welke opportuniteiten, uitdagingen en bedreigingen zich voor VAIA stellen wat betreft (de uitwerking/ontwikkeling van) de doelstellingen, activiteiten en het opleidingsaanbod en de werking van VAIA als geheel en tot slot dient in deze SWOT-analyse ook aangegeven te worden welke aandachtspunten en/of verbeterpunten zich stellen ten aanzien van de huidige regelgeving en beleidscontext in relatie tot de werking en waarom.

A.4.2 Inhoud van de ex-antezelfevaluatie (2026-2030)

Op basis van de ex-postzelfevaluatie en de SWOT-analyse en rekening houdend met de huidige en de te verwachten evoluties in de beleidscontext (en dit zowel Vlaams, federaal, Europees als internationaal en voor zover relevant) en regelgeving, is het de bedoeling dat een toekomstplan wordt opgesteld voor VAIA en dit voor de periode van 1 januari 2026 tot en met 31 december 2030.

Het toekomstplan voor de periode 2026-2030 bevat minstens een omschrijving van de doelstellingen afgestemd op de beleidsdoelstellingen en regelgeving (Vlaams, federaal, Europees, internationaal en voor zover van toepassing), een omschrijving van (de complementariteit van) de activiteiten en het opleidingsaanbod, een voorstel voor een set van (nieuwe, bijkomende of andere) KPI's (kwantitatief en kwalitatief en inclusief streefwaarden), strategieën gericht op de realisatie van de (economische, maatschappelijke, beleidsmatige, wetenschappelijke en internationale) impact (voor zover relevant), een (laagdrempelige) communicatiestrategie, mogelijk af te sluiten of bestaande samenwerkingsverbanden, (een kader voor de) afstemming en synergieën tussen de

universiteiten, hogescholen en externe opleidingsaanbieders en mogelijks andere relevante actoren in het beoogde veld, en dit telkens met een verantwoording van de voorgestelde keuzes.

Het toekomstplan dient verder ook een financieel plan voor de komende periode te bevatten waarbij minstens rekening wordt gehouden met een minimaal scenario (d.i. ongewijzigd beleid, wat overeenkomt met de bestending van de huidige financiële inbreng in termen van de toegekende subsidie door het Departement WEWIS van 1,1 miljoen euro per jaar) wat betreft verwachte inkomsten.

Het toekomstplan bevat daarnaast ook suggesties tot vereenvoudiging/aanpassingen van de regelgeving, de rapportering aan en opvolging door het Departement WEWIS, de (interne en externe) governance en aansturing, enz. Er wordt met andere woorden verwacht dat er ter zake aanbevelingen geformuleerd worden ten aanzien van het Vlaamse W&I-beleid in het algemeen en wat betreft AI-beleid in het bijzonder. Hierbij dient dan ook de internationale context in overweging te worden genomen. Aanvullend kan een onderscheid gemaakt worden tussen de verderzetting van het huidige financieringsbeleid vanuit het Departement WEWIS via jaarlijkse besluiten van de Vlaamse Regering tot subsidietoekenning of structurele financiering.

Verder gaat het toekomstplan ook uit van de conclusies uit de eigen ex-postzelfevaluatie en de SWOT-analyse en geeft het aan hoe de zwakke/sterke punten kunnen worden weggewerkt/benut. Tevens gaat het uit van de geïdentificeerde opportuniteiten en bedreigingen/uitdagingen en geeft het aan hoe deze maximaal kunnen worden benut/omzeild. In het bijzonder dienen hierbij zowel de Vlaamse, federale, Europese als internationale beleids- en onderzoekscontext en -ontwikkelingen in overweging te worden genomen (voor zover van toepassing), evenals het systeemperspectief.

Het voorstel houdt verder ook expliciet rekening met de systeemdimensie en haakt daarom in op de doelstellingenkaders waarin deze systemen zijn ingebed. Hierbij wordt trapsgewijs uitgegaan van (het flankerend (beleids)luik van) het huidige Vlaams Beleidsplan AI, het Vlaamse W&I-systeem, het Vlaamse beleid binnen de beleidsdomeinen WEWILS en OV, het globale Vlaamse beleid (huidig beleid, Visie 2050 en Vizier 2030), het federale kader en het Europese beleid inzake AI (voor zover relevant).

